

INTERN CONTROLE PLAN 2022

November 2022

Opgesteld door:

Margot Bouten, Business /financial controller, Team Financiën

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	3
1. Inleiding.....	4
2. Interne controle in gemeente Altena anno 2022.....	5
2.1. Positionering en verantwoordelijkheden.....	5
2.2. Ontwikkeling interne controlefunctie tot en met heden	7
2.3. Ontwikkeling interne controleplan in het kader van financiële rechtmatigheid.....	8
2.4. Toekomstige ontwikkelingen	8
2.5. Personele inzet.....	9
3. Te controleren processen 2022.....	9
3.1. Significante processen en werkzaamheden	10
3.2. Bepalen van de massa per proces	14
3.3. Aantal deelwaarnemingen per proces.....	14
3.4. Wijze van selecteren van deelwaarnemingen per proces	15
3.5. Documenteren interne controle	15
3.6. Planning uitvoering en rapportage interne controle	15
3.7. Evaluatie interne controle na afloop boekjaar.....	15
Bijlage 1: Controleplanning.....	16
Bijlage 2: Berekening materialiteit en controletolerantie	17
Bijlage 3: Overzicht rechtmatigheidscriteria	19
Bijlage 4: Indicatie omvang aantal detailwaarnemingen per post / proces	21
Bijlage 5: Interne controlewerkzaamheden per onderdeel	22

Managementsamenvatting

Het college van B&W is verplicht zorg te dragen voor de interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van de beheershandelingen. De gemeente Altena heeft met ingang van 2022 voorliggend intern controleplan opgesteld. Dit intern controleplan geeft inzicht in de belangrijkste financiële processen binnen onze gemeente en de interne controlewerkzaamheden die benodigd zijn om de belangrijkste financiële risico's voldoende te mitigeren.

De uitkomsten van de interne controlewerkzaamheden worden tweemaal per jaar gedeeld in de organisatie en met het college. Dit in een halfjaarlijkse rapportage, en aan het begin van het nieuwe boekjaar de rapportage over het gehele boekjaar. Deze cyclus stelt onze organisatie in staat om tijdig opvolging te geven aan eventuele bevindingen, fouten en aanbevelingen.

Dit interne controleplan is afgestemd met onze externe accountant en sluit naadloos aan op de minimale vereisten voor de externe accountantscontrole. Daarmee draagt dit plan ook bij aan een betere spreiding van de voorbereidende werkzaamheden voor de externe accountantscontrole.

Over boekjaar 2022 verricht de externe accountant controlewerkzaamheden om in de controleverklaring een uitspraak te kunnen doen over de getrouwheid en rechtmatigheid. Als gevolg van een wetswijziging doet het college vanaf boekjaar 2023 zelf een uitspraak over de rechtmatigheid en zij legt hierover verantwoording af met een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening 2023 en nadere toelichting hierop in de paragraaf bedrijfsvoering in het jaarverslag. De accountant doet in haar controleverklaring dan alleen nog een uitspraak over de getrouwheid van de jaarrekening. Aangezien de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel uitmaakt van de jaarrekening zal de accountant moeten vaststellen dat de rechtmatigheidsverantwoording van het college getrouw is weergegeven. Voor de jaarrekening 2022 verandert er dus niets ten opzichte van boekjaar 2021.

Dit intern controleplan 2022 dient als belangrijk startpunt om het college in staat te kunnen stellen om een rechtmatigheidsverantwoording adequate invulling te geven. Een adequate uitvoering van dit plan, evaluatie van de bevindingen en de eindrapportage vormen het sluitstuk om deze verantwoording in te kunnen vullen. De gemeente Altena gebruikt boekjaar 2022 als proefjaar om uiteindelijk in boekjaar 2023 de rechtmatigheidsverantwoording af te kunnen geven.

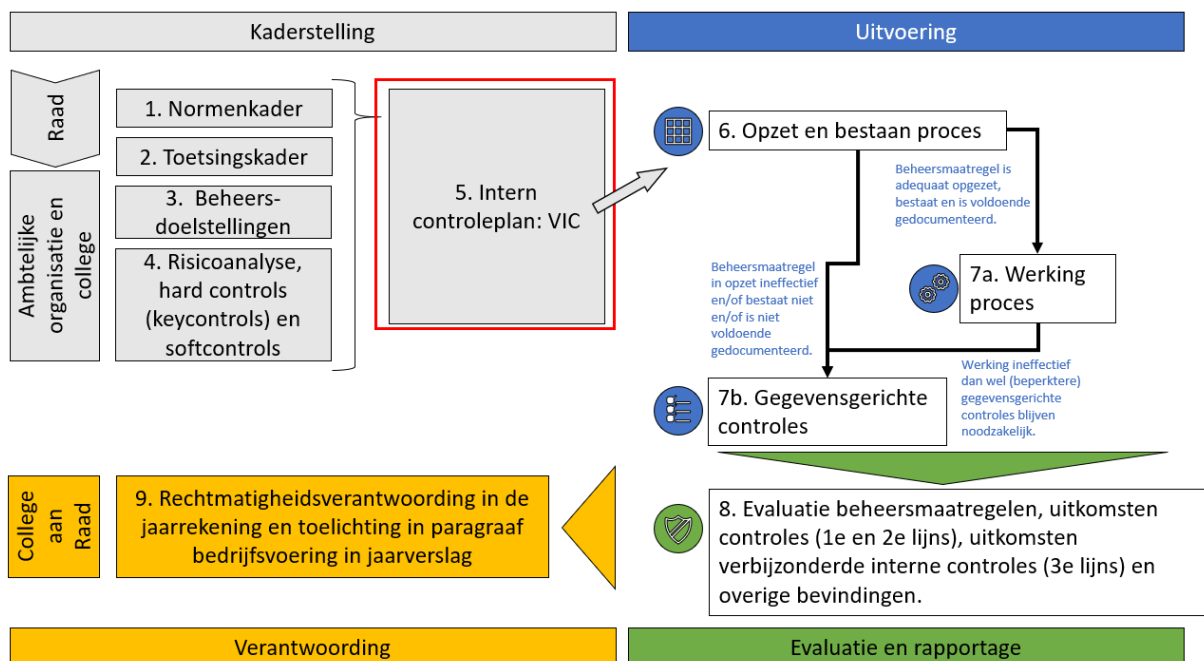
1. Inleiding

Voor u ligt het Intern Controle Plan 2022 van de gemeente Altena.

Het college van B&W is volgens artikel 212/213/213a van de Gemeentewet verplicht zorg te dragen voor de interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van beheershandelingen. Het college legt met ingang van boekjaar 2023 zelf een rechtmatigheidsverklaring respectievelijk een rechtmatigheidsverantwoording af in de jaarstukken 2023. Dit voor de aspecten begrotingscriterium, voorwaardencriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (zie ook bijlage 3 voor nadere toelichting).

Het boekjaar 2022 gebruikt de gemeente Altena als proefjaar.

Onze gemeente hecht reeds grote waarde aan financieel rechtmatig handelen in relatie tot deze rechtmatigheidsverklaring. Zo worden in de organisatie al diverse interne controles verricht. Dit plan helpt om inzicht te krijgen in de belangrijkste interne controles in de organisatie die benodigd zijn om te komen tot een rechtmatigheidsverantwoording. Vanuit dit overkoepelende plan worden vervolgens de interne controles in de organisatie verricht. Tot slot vindt een evaluatie en rapportage plaats. Daarmee wordt het college uiteindelijk in staat gesteld de rechtmatigheidsverantwoording invulling te geven.

Dit voorliggende interne controleplan bevat alle relevante aspecten om na uitvoering van dit plan een gefundeerde uitspraak te doen over de financiële rechtmatigheid. Zoals u in dit plan kan lezen verrichten wij voor de belangrijke financiële processen die van belang zijn voor de rechtmatigheid, ook meteen de getrouwheidscontroles. Door zowel de rechtmatigheid als de getrouwheid gelijktijdig te controleren wordt dubbel werk in de accountantscontrole zoveel als mogelijk voorkomen. Dit interne controleplan is daarom op d.d. 24 oktober 2022 ook afgestemd met onze externe accountant. Voor de interne controles hanteren wij net als bij de accountantscontrole een gegevensgerichte controleaanpak.

Het intern controleplan wordt jaarlijks geactualiseerd naar aanleiding van eventuele wijzigingen in het normenkader van onze gemeente, nieuwe/gewijzigde financiële risico's, omvang/scoping van baten, lasten en balansposten.

In dit interne controleplan beschrijven we in hoofdstuk 2 de inrichting en ontwikkelingen van de interne controle binnen onze gemeente en de relevante toekomstige ontwikkelingen. In hoofdstuk 3 komen de belangrijkste processen binnen onze gemeente aan de orde die meegenomen worden in de interne controle. In hoofdstuk 3 worden onder andere de belangrijkste interne controlewerkzaamheden beschreven, richtlijnen voor dossiervorming en documenteren van de interne controle en de eindrapportage.

2. Interne controle in gemeente Altena anno 2022

2.1. Positionering en verantwoordelijkheden

In deze paragraaf zijn de verschillende gremia opgenomen met daarbij de rollen en bevoegdheden.

Actoren	Tot en met 2022	Met ingang van 2023
Gemeenteraad	• Ontvangt jaarlijks het normenkader ter kennisname. • Goedkeuringstolerantie maximaal 1% van totale lasten volgens BADO. • Rapportagetolerantie maximaal 1% van totale lasten volgens BADO. • Normenkader primair bestemd voor de externe accountant voor de controle op de rechtmatigheid.	• Stelt jaarlijks het normenkader vast. • Voor de getrouwheidscontrole door de accountant: goedkeuringstolerantie en rapportagetolerantie maximaal 1% volgens BADO. • Voor de rechtmatigheidscontrole door het college c.q. de organisatie: verantwoordingsgrens (zijnde: goedkeuringstolerantie en rapportagetolerantie) tussen de 0% en 3%. • Normenkader primair voor het college en de interne organisatie.
College	• Verantwoordelijkheid voor naleving wet- en regelgeving. • Geeft organisatie opdracht interne controles te verrichten op de eigen processen. • Gaat met de gemeenteraad in gesprek over bevindingen rechtmatigheid zoals beschreven in het accountantsverslag.	• Blijft verantwoordelijk voor naleving wet- en regelgeving. • Blijft verantwoordelijk voor de interne controle van de ambtelijke organisatie. • Neemt de rechtmatigheidsverklaring op in de jaarrekening. • Neemt toelichting op in paragraaf bedrijfsvoering in het jaarverslag over de interne beheersing, rapportage en verbetermaatregelen. • Blijft in gesprek met gemeenteraad over bevindingen.
Interne organisatie en interne controle	• Organisatie zelf – interne controle dan wel in de lijn – verricht jaarlijks alle minimaal benodigde rechtmatigheidscontroles.	• Organisatie zelf – interne controle dan wel in de lijn – verricht jaarlijks alle minimaal benodigde rechtmatigheidscontroles.

Actoren	Tot en met 2022	Met ingang van 2023
Externe accountant	• Bepaalt omvang en diepgang rechtmatigheidscontroles. • Controleert jaarrekening op getrouwheid en rechtmatigheid. • Beoordeelt het jaarverslag op tegenstrijdigheden met de jaarrekening. • Rapporteert onrechtmatigheden in accountantsverslag bij de jaarrekening.	• Organisatie bepaalt in overleg met de accountant de diepgang en omvang van de rechtmatigheidscontroles. • Controleert de jaarrekening op getrouwheid en controleert de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. • Beoordeelt het jaarverslag – waaronder paragraaf bedrijfsvoering – op tegenstrijdigheden met de jaarrekening. • Rapporteert niet meer over de rechtmatigheid, alleen nog over getrouwheid. Ten aanzien van rechtmatigheid heeft de accountant puur een adviserende rol.

De raad

De opdrachtverstrekking aan de accountant met betrekking tot de controle van de jaarstukken vindt plaats door de raad. In het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) is vastgelegd wat deze controle minimaal behelst. De Raad heeft op 9 november 2021 in het controleprotocol 2021 de goedkeurings- en rapportagetoleranties vastgesteld. Dit controleprotocol zal eind 2022 worden aangepast n.a.v. de wetswijziging die met ingang van 2023 plaatsvindt. De VNG zal hiervoor met modellen komen.

De raad stelt het normenkader 2022 vast en uiteindelijk ook de jaarrekening. Bij het vaststellen van de jaarrekening heeft de raad de mogelijkheid om met betrekking tot bepaalde onrechtmatigheden een indemniteitsprocedure te starten. Indien onrechtmatigheden voortkomen uit eigen regelgeving heeft de raad de bevoegdheid om bij voldoende uitleg omtrent deze onrechtmatige handelingen achteraf decharge te verlenen aan het college. Indien de regel goed is, maar de naleving onvoldoende, dan is de raad verantwoordelijk om het college op te dragen maatregelen te nemen die een adequate naleving verzekeren.

De accountant

De accountant verstrekt over boekjaar 2022 – net als over voorgaande jaren – een controleverklaring met twee oordelen: een oordeel over de getrouwheid en over de rechtmatigheid. De accountant rapporteert zijn constatering aan het college in de boardletter en managementletter (na de interimcontrole) en aan de raad in het accountantsverslag (na de jaarrekeningcontrole). In boekjaar 2023 en verder verstrekt de accountant alleen nog een oordeel over de getrouwheid. De accountant blijft zijn bevindingen rapporteren een boardletter/managementletter en accountantsverslag.

De gemeente verricht zelf voor enkele financieel relevante processen de controles op de opzet en het bestaan van het proces. Het is wel wenselijk om dit voor alle relevante financiële processen te doen. De accountant toetst tijdens de interimcontrole de opzet en het bestaan van de belangrijkste financiële processen van de gemeente en rapporteert eventuele significante tekortkomingen. De accountant toetst niet de werking van het proces, maar hanteert een gegevensgerichte controleaanpak.

Het college van B&W

Het college van B&W is verplicht (conform art.212/213 van de gemeentewet) zorg te dragen voor de interne toetsing van de getrouwheid en de rechtmatigheid van de jaarrekening en voor het daaraan ten grondslag liggende (financiële) beheer. Het college legt verantwoording af aan de raad over de uitvoering en adequate vastlegging hiervan. Het college dient zodanige maatregelen te treffen dat de rechtmatigheid van de algehele uitvoering gewaarborgd is. Een van die maatregelen is het laten opstellen en laten uitvoeren van een (verbijzonderd) intern controleplan (VIC).

De concerncontroller

De concerncontroller is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het interne controleplan. Het intern controleplan wordt opgesteld door de concernstaf.

De controlfunctie wordt binnen de gemeente Altena uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de concerncontroller. De concerncontroller is direct onder de gemeentesecretaris gepositioneerd. De uitvoering van de IC-werkzaamheden is een samenspel van de concerncontroller en medewerkers van diverse teams, met name de teams Financieel Advies en Financieel Beheer.

2.2. Ontwikkeling interne controlefunctie tot en met heden

Verplichting Financiële Verordening

De verplichting tot het uitvoeren van interne controlewerkzaamheden is vastgelegd in de Financiële Verordening:

Het college zorgt ten behoeve van het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de baten en lasten en de balansmutaties voor de jaarlijkse interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking, en de rechtmatigheid van de beheershandelingen. Hiervoor wordt een intern controleplan opgesteld, afgestemd op de externe controle. Bij afwijkingen neemt het college maatregelen tot herstel.

Bron: Art. 24 Financiële verordening Altena 2019

Kwaliteitsverbetering

Het interne controleplan dekt de rechtmatigheid- en de getrouwheidsaspecten af van de belangrijkste processen en heeft als doel om onvolkomenheden in de uitvoering tijdig op te sporen en te corrigeren. De informatie uit interne controles plus de inbedding van interne controlemaatregelen in de organisatie helpen om de kwaliteit van de bedrijfsvoering in alle opzichten te verbeteren.

Extern accountant

De (extern) accountant kan voor zijn controlewerkzaamheden op het gebied van getrouwheid en rechtmatigheid gebruik maken van de werkzaamheden die vanuit de interne controle zijn uitgevoerd. Hiermee kan de accountantscontrole efficiënter en effectiever worden.

2.3. Ontwikkeling interne controleplan in het kader van financiële rechtmatigheid

Het interne controleplan vanuit het rechtmatigheidsperspectief is in 2022 voor het eerst opgesteld. Dit plan vormt het startpunt van een adequate interne controle die minimaal alle relevante financiële rechtmatigheidsaspecten afdekt voor de belangrijkste financiële processen. Zoals eerder beschreven controleren wij ook voor deze processen – waarbij de rechtmatigheid van belang is – ook de getrouwheid.

De concerncontroller is verantwoordelijk voor de volledige, tijdige en adequate uitvoering van dit plan. De uitgevoerde interne controlewerkzaamheden kunnen leiden tot verbeterpunten, fouten en/of onzekerheden. De eindrapportage interne controle betreft een samenvatting hiervan. Deze eindrapportage stelt het college in staat om op basis van een deugdelijke uitgevoerde interne controle een uitspraak te doen over het financieel rechtmatig handelen.

2.4. Toekomstige ontwikkelingen

2.4.1 Interne ontwikkeling

De gemeente Altena investeert zichtbaar in de kwaliteit van de interne beheersing:

1. Continueren van bestaande interne controles in boekjaar 2022 en verbeteren van vastleggingen en dossiervorming;
2. Opstellen van voorliggend overkoepelend intern controleplan;
3. Ontwikkelen van interne controle rapportages met daarin conclusies en aanbevelingen;
4. Ondersteuning door Deloitte Audit Advisory Public bij opstellen van het interne controleplan, adviseren over uitvoering en vastlegging van interne controles tot en met het opstellen van de eindrapportage.

Deloitte Audit Advisory Public heeft met de gemeente samengewerkt om dit plan tot stand te brengen. Over eventueel verder ondersteuning zal lopende het proces bekeken worden.

2.4.2 Externe ontwikkelingen

Over boekjaar 2023 zal voor het eerst door het college een oordeel gegeven over het financieel rechtmatig handelen. Om ons college in staat te stellen een gefundeerde uitspraak te doen over de financiële rechtmatigheid zijn onderstaande stappen van belang:

1. Normenkader: Het normenkader wordt nu ter kennisgeving aan de raad verstrekt. Dit zal met ingang van 2022 jaarlijks vastgesteld moeten worden door de gemeenteraad. Dit normenkader is dus reeds aanwezig, voldoet en vormt een adequate basis voor de bepaling welke interne controles voor de financiële rechtmatigheid minimaal noodzakelijk zijn. De gemeente Altena gaat het normenkader 2022 in de loop van 2022 actualiseren.
2. Risicoanalyse: In dit interne controleplan treft u een beknopte interne risicoanalyse aan over de voor de rechtmatigheidsverantwoording van belang zijde baten, lasten en de balansposten. Wij verwijzen hiervoor naar hoofdstuk 3.2. en bijlage 5. Daarin is per proces/onderwerp de aard van het proces, het bijbehorende normenkader, de belangrijkste risico's en de benodigde interne controlewerkzaamheden opgenomen.

3. Toetsingskader en uitvoering interne controles: De risicoanalyse wordt vervolgens vertaald in het toetsingskader met behulp van de checklisten van de accountant en controlevastleggingen per proces/onderwerp. In de checklisten en controlevaststellingen zijn de belangrijkste bepalingen over recht, hoogte en duur vertaald naar toetspunten en controlevastleggingen. Deze toetspunten worden niet apart in dit plan opgenomen, maar direct in de interne controle checklisten. De gemeente Altena verricht reeds jaarlijks al werkzaamheden voor de rechtmatigheid. Met dit plan presenteren wij een volledig dekkende aanpak om te komen tot de rechtmatigheidsverantwoording.
4. Adequate dossiervorming: De huidige dossiervorming en interne controle vastleggingen worden verder verfijnd en verbeterd. De dossieropbouw voldoet daarna om intern verantwoording af te leggen. Deze dossiervorming en vastlegging is ook afgestemd met de accountant zodat ook de accountantscontrole soepel blijft verlopen en we dubbel werk voorkomen.
5. Eindrapportage: In het boekjaar 2022 wordt een eindrapportage ontwikkeld. Met behulp van een 'stoplichtmodel' wordt inzichtelijk gemaakt in welk proces de belangrijkste bevindingen zich voordoen. De rapportage wordt gedurende het jaar gedeeld met de teammanagers, directie en college. De eindrapportage over het gehele boekjaar met daarin een samenvatting van de uitkomsten van de controles zal namelijk in het voorjaar van 2023 leidend moeten zijn voor het college om tot een rechtmatigheidsoordeel te komen. Het doel van deze rapportage is breder dan alleen een oordeel in de vorm van een rechtmatigheidsverklaring. In deze rapportage nemen wij niet alleen bevindingen en fouten op het gebied van rechtmatigheid en getrouwheid. Wij nemen ook adviespunten op ter verbetering van het proces of de dossiervorming. Deze rapportage draagt daarmee ook bij aan het verder verbeteren van de financiële beheersing door de gemeente.

Met alle hiervoor genoemde aanvullingen en aanscherpingen van de interne controle in 2022 ligt onze gemeente vooralsnog op koers om te kunnen komen tot een rechtmatigheidsverantwoording 2023. Als er relevante ontwikkelingen zijn te melden over de rechtmatigheidsverantwoording dan rapporteren wij deze direct aan de betreffende teammanagers en het college.

2.5. Personele inzet

De gemeente Altena verricht zelf d.m.v. 1 fte de interne controle. Dit met uitzondering van sociaal domein waar de teams zelf de interne controles verrichten. In bijlage 1 is de planning op hoofdlijnen opgenomen.

3. Te controleren processen 2022

Bij de inrichting van de controleplanning is zoveel mogelijk rekening gehouden met:

1. De voor de gemeente Altena meest significante financiële processen waar financiële rechtmatigheidsaspecten moeten worden getoetst;
2. De resultaten uit de interne controles van de gemeente over boekjaar 2021;
3. De resultaten uit de interimcontrole 2021 en de jaarrekeningcontrole 2021 zoals deze zijn gerapporteerd door de externe accountant in de boardletter/managementletter en het accountantsverslag;
4. Overige relevante interne en externe ontwikkelingen die van invloed zijn op de financiële rechtmatigheid.

3.1. Significante processen en werkzaamheden

In het normenkader van de gemeente is de relevante interne en externe wet- en regelgeving opgenomen. Vervolgens moet de gemeente aantonen dat bij het aangaan van transacties met financiële gevolgen de relevante bepalingen zijn nageleefd. Bij rechtmatigheid in het kader van de controle bestaat er dus een duidelijke relatie met het financiële beheer. Er moet immers worden vastgesteld dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. De rechtmatigheidscontrole heeft daarbij als doel om vast te stellen dat de baten, lasten en balansmutaties tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de bepalingen in de wet- en regelgeving. Het gaat dus om de financiële beheershandelingen.

Om het normenkader te kunnen gebruiken voor de interne controle moet het normenkader worden geoperationaliseerd. Dat wil zeggen dat inzichtelijk gemaakt wordt welke bepalingen in de regelgeving relevant zijn voor het rechtmatigheidsbeheer. In het kader van de interne controle gaat het daarbij om de bepalingen waarvoor de gemeente financiële consequenties uit voortkomen. Het operationaliseren van het normenkader is een taak van het college en wordt vastgelegd in het toetsingskader zijnde interne controleplan, controlevaststellingen, checklisten. In dit toetsingskader is per wet/regeling/verordening vastgelegd welke artikelen relevant zijn voor de toetsing. Het uiteindelijke resultaat zal moeten zijn dat een gemeente aantoonbaar wet- en regelgeving naleeft, zijnde financieel rechtmatig handelt.

Dit betekent dat niet alle relevante wet- en regelgeving wordt getoetst, maar dat de bij interne controle rekening wordt gehouden met het financieel belang. Voor de interne controle sluiten wij aan op het materialiteitsbegrip van de accountant. De goedkeuringstolerantie – ook wel de materialiteit genoemd – is volgens BADO voor de accountant reeds jaren vastgesteld op 1% van de totale lasten (inclusief toevoegingen aan de reserves). In bijlage 2 is de berekening van de materialiteit en uitvoeringsmaterialiteit opgenomen.

De baten, lasten en balansmutaties zijn als volgt geanalyseerd:

- Wij hebben de baten en lasten op basis van de kostensoorten geanalyseerd. In de interne controle worden in ieder geval alle baten en lasten groter dan de uitvoeringsmaterialiteit opgenomen (zie bijlage 2 voor dit bedrag). Dit zijn ook minimaal die processen die voor de accountant uiteindelijk relevant zijn. Daarnaast worden ook kwalitatief materiele posten – bijvoorbeeld grondaankopen en grondverkoop met een inherent risico op staatssteun – opgenomen in de interne controle. Voor de minder relevante processen – zoals opbrengsten KCC en opbrengsten uit pachten – worden geen interne controles voorgeschreven in dit interne controleplan.
- De balansposten zijn beoordeeld op basis van de jaarrekening 2021.

Per proces / post is beschreven in welke mate er binnen de gemeente Altena sprake is van risico's en welke werkzaamheden worden verricht. Deze werkzaamheden zijn leidend in de samenstelling van de globale controleplanning zoals opgenomen in bijlage 1.

In de laatste kolom van de tabel op de volgende pagina is het verplichte karakter aangegeven van de interne controle. Hieruit blijkt of de controle op wettelijke grondslag en risicoanalyse en vanuit de voorbereiding op de jaarrekening moet plaatsvinden of naar eigen keuze van de gemeente in de planning is opgenomen. Voor controlejaar 2022 streeft de gemeente Altena naar het voldoen aan het wettelijk minimum voor de financiële rechtmatigheid. Daar waar nodig zijn vrijwillig nog andere onderwerpen opgenomen zoals de verslaggevingsaspecten voor de grondvoorraad (zoals rente en winstneming) en de baten verhuur sportaccommodaties. Hier zitten geen rechtmatigheidsaspecten aan verbonden dan wel de financiële stroom is niet materieel.

Legenda "risicoclassificatie" uit de volgende tabel:

H	Hoog
M	Midden
L	Laag

Legenda "verplichting" uit de volgende tabel:

V	Vanuit wettelijke verplichting: bedrag is hoger dan de in bijlage 2 opgenomen materialiteit en/of de bate, last dan wel balansmutatie hangt samen met een (verhoogd) risico op een onrechtmatigheid.
K	Eigen keuze om te betrekken in de interne controle.

In de tabel is de volgorde aangehouden: baten, lasten, balans en overige onderwerpen.

Nr	Processen / posten	Risico	Bedrag en in mln.	Bron bedrag IV3 Begroting-o 2022 (taakvelden en/of categorieën) en jaarrekening 2021 mits anders vermeld.	Verplichting
Baten De algemene uitkering betreft de omvangrijkste baten voor de gemeente. Hier zitten echter geen rechtmatigheidsaspecten aan vast en risico op fouten is zeer gering. De baten grondverkoop zijn opgenomen bij de balanspost voorraad. De onttrekkingen uit de reserves (baten) zijn opgenomen bij de balanspost eigen vermogen.					
1.	Belastingen en heffingen	L	€ 22,6	Uitvoering door Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW) - Taakveld 0.61 OZB woningen en 0.62 OZB niet-woningen, categorie 2.2.1. - Taakveld 7.3 Afval, categorie 3.7. - Taakveld 7.2 Riolerings, categorie 2.2.1 en 2.2.2.	V
2.	Verhuuropbrengsten	L	PM	• Categorie 3.6 Huren Hier zijn geen rechtmatigheidsaspecten van toepassing en <u>we richten de interne controle alleen op de verhuuropbrengsten binnensport</u> , vandaar als keuze opgenomen.	K
3.	Omgevingsvergunningen	L	€ 2,7	• Taakveld 8.3 Wonen en Bouwen, categorie 3.7. Welleswaar zijn hier rechtmatigheidsaspecten van toepassing zoals berekeningen en tarieven. Echter aangemerkt als keuze vanwege relatief geringe omvang bedrag.	V
Lasten De lasten grondaankopen zijn opgenomen bij de balanspost voorraad. De toevoegingen aan de reserves (lasten) zijn opgenomen bij de balanspost eigen vermogen. De rentelasten zijn opgenomen bij de interne controle treasury, zijnde de kortlopende en langlopende uitzettingen (balans). De afschrijvingslasten zijn opgenomen bij de balanspost materiële vaste activa.					
4.	Subsidieverlening en bijdragen aan verbonden partijen	L	€ 25,1	Categorie 4.2 t/m 4.4.9 zijnde subsidies, inkomensoverdrachten en kapitaaloverdrachten. Paragraaf verbonden partijen.	V
5.	Lonen en salarissen	L	€ 30,6	• Categorie 1.1	V
6.	Inkopen (inclusief betaalproces en Europese aanbestedingen)	H	€ 31,7	• Categorie 2.1 minus VPB (taakveld 0.9). • Categorie 3.2 • Categorie 3.3 • Categorie 3.5.1 • Categorie 3.8 Hoog risico vanwege voldoen aan EU-aanbestedingswetgeving (kan complex zijn).	V

Nr.	Processen / posten	Risico	Bedrag in mln.	Bron bedrag IV3 Begroting-o 2022 (taakvelden en/of categorieën) en jaarrekening 2021 mits anders vermeld.	Verplichting
7.	Sociaal Domein - uitkeringen in natura en in geld: zoals WMO, jeugdzorg, participatiewet, TOZO.	H	€ 30,9	• Categorie 3.4.1 • Categorie 4.1.1 Hoog risico doordat jaarlijks onzekerheden worden gerapporteerd voor Jeugd en WMO.	V
8.	Begrotingscriterium	L	n.v.t.	• Beoordelen overschrijdingen van de lasten per jaareinde op programmaniveau.	V
Balansposten Hieronder de volgorde van vaste activa t/m vlottende passiva. Indien balansposten niet genoemd zijn, bijvoorbeeld kortlopende schulden en voorzieningen, dan is dat omdat daar vanuit het normenkader bezien, geen financiële rechtmatigheidsaspecten mee samenhangen.					
9.	Materiële vaste activa	M	€ PM	Boekwaarde jaarrekening: € 151 miljoen Aandachtspunten: Naleving EU-aanbesteding Begrotingscriterium ((restant)kredieten) Nota waarderen en afschrijven gemeente Altena 2019 (activeren en afschrijven), lasten afschrijvingen € 8 mln. volgens begroting 2022. categorie 7.3).	V
10.	Financiële vaste activa	L	€ PM	Boekwaarde jaarrekening: € 10 mln. Bij de rechtmatigheid gaat het om de eventuele financiële mutaties zoals nieuwe kapitaalverstrekkingen, nieuwe leningen of kwijtscheldingen van leningen.	V
11.	Voorraad (Grondexploitatie)	L	€ PM	• Baten categorie 3.1 grondverkopen • Lasten categorie 3.1 grondaankopen • Lasten diverse categorieën overige vermeerderingen (bijv. kosten bouw- en woonrijp maken), verwerken van verliezen en winstneming.	V
12.	Treasury kortlopende en langlopende aangetrokken financieringen (inclusief rentelasten)	L	€ PM	Betreft het aangaan van langlopende en kortlopende financieringen (kasgeldleningen). De rentebaten zijn niet materieel. De rentelasten zijn wel materieel. Nieuwe (kasgeld)leningen worden veelal voor meerdere miljoenen afgesloten dus gaat om omvangrijke bedragen per transactie. • Lasten categorie 5.1 Rente	V
13.	Eigen vermogen mutaties in reserves (baten en lasten)	L	€ PM	• Baten categorie 7.1 • Lasten categorie 7.1	V

Hieronder worden overige onderwerpen nader toegelicht.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

De naleving van de WNT maakt geen onderdeel uit van dit interne controleplan. Er is een zeer laag risico op bevindingen en de organisatie onderbouwt jaarlijks de verantwoording in de jaarrekening.

Alle gemeenten leggen jaarlijks verantwoording af over de beloning van de gemeentesecretaris en de griffier. Deze twee functionarissen zijn wettelijk gezien de topfunctionarissen bij gemeenten. Bij het overschrijden van de WNT is sprake van een onverschuldigde betaling (met inachtneming van het overgangsrecht). De topfunctionaris is verplicht tot terugbetaling en de afspraken met de topfunctionaris dienen te worden aangepast.

Bij het niet opnemen van de terugbetaling in de jaarrekening van de gemeente is sprake van een fout in het getrouwe beeld.

De bezoldiging van de zowel de gemeentesecretaris als van de griffier lagen in 2021 ver beneden de norm van € 209.000 en blijven – aangezien er geen wijzigingen zijn in functionarissen dan wel beloning – ook over 2022 ver beneden de WNT van € 216.000. De gemeente voldoet al jaren aan de WNT-norm. Hierbij zijn over 2022 geen bijzonderheden te verwachten. In het kader van het opstelproces van de jaarrekening wordt de WNT-verantwoording opgemaakt en opgenomen in de jaarrekening. Eventuele onrechtmatigheden worden gerapporteerd.

Single Information Single Audit (SiSa)

De verantwoording over de specifieke uitkeringen via Sisa maakt geen onderdeel uit van de rechtmatigheidsverantwoording. Wij verrichten alleen controlewerkzaamheden t.b.v. de getrouwheid op de bestedingen voor de Participatiewet (G2) en de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstand ondernemers (G4). Dit betreft de reguliere dossiercontroles. De overige regelingen en indicatoren in de Sisa-bijlage worden door de organisatie zelf direct aan de externe accountant aangeleverd ten behoeve van de externe accountantscontrole. Wij verrichten dus geen interne controle op de Sisa-bijlage.

Jaarlijks verantwoordt de gemeente Altena als bijlage bij de jaarrekening de zogenaamde SiSa-bijlage. Regeling G3 Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 zal waarschijnlijk in 2022 geen SiSa regeling meer zijn maar wordt samengevoegd met G2 Gebundelde uitkering (Participatiewet). De regeling G2 is een regeling met materiële bestedingen en maakt reeds onderdeel uit van dit interne controleplan (onderwerp 8 Sociaal Domein). De bestedingen op de overige regelingen zijn in 2021 verre van materieel voor de jaarrekening als geheel en naar verwachting in 2022 ook niet materieel. Deze regelingen worden daarom niet opgenomen in dit interne controleplan. Uiteraard stelt de gemeente zelf wel vast dat de bestedingen voldoen aan de onderliggende wet- en regelgeving. Dit vindt plaats ten behoeve van de jaarlijkse accountantscontrole. Zoals in de Notitie Rechtmatigheidsverantwoording van Commissie Bado (maart 2020) is opgenomen: "De verantwoording over de specifieke uitkeringen zal geen onderdeel uit gaan maken van de rechtmatigheidsverantwoording". Dit ligt ook in lijn met de Kadernota 2022 van de commissie BBV. Eventuele afwijkingen van bestedingen leiden immers ook tot een getrouwheidsfout en derhalve blijft dit onderdeel van de accountantscontrole.

Memoriaalboekingen

Memoriaalboekingen zijn diverse soorten boekingen die veelal handmatig tot stand komen en niet samenhangen met een ander dagboek zoals bijvoorbeeld inkoopfacturen. De bepaling van de massa's per proces / balanspost kent geen insteek op dagboeken c.q. soorten boekingen. Dit betekent dat bij de controle op de inkooplasten naast inkoopfacturen ook memoriaalboekingen geselecteerd kunnen worden. Er vindt dus geen aparte controle plaats op de memoriaalboekingen maar deze maken onderdeel uit van de individuele interne controles. De vastlegging van de controle op geselecteerde memoriaalboekingen vindt plaats in de checklist van het bijbehorende proces / balanspost.

De organisatie verricht zelf ook periodiek controles op memoriaalboekingen. Deze controles vormen onderdeel van de algemene interne beheersing en blijven uitgevoerd worden.

Informatieveiligheid

Als gemeente moeten wij vanaf 2020 voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheden (BIO). Vanwege de herindeling is in Altena besloten om vanaf 2019 het informatiebeveiligingsbeleid al te baseren op de BIO. De naleving van het informatiebeveiligingsbeleid en de hierin gestelde normen vindt plaats door middel van de ENSIA-verantwoording (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). Hiervoor wordt een online Ensia-monitor doorlopen, welke wordt getoetst door een EDP-auditor. De uit het assurance-onderzoek voortkomende assurance-verklaring wordt door de auditor opgeleverd aan het college van Burgemeester & Wethouders (B&W). Het college van B&W verantwoordt zich middels de jaarrekening jaarlijks vóór 15 juli aan de gemeenteraad.

De uitvoering van de Ensia audit wordt gecoördineerd door de CISO. De uit te voeren werkzaamheden zijn beschreven in het document 'Plan van Aanpak Ensia en Gedragsregels'

Interne controle sociaal domein

Vanwege de specialistische kennis worden de interne controles sociaal domein (Jeugd, Participatiewet en WMO) uitgevoerd door middel van inhuur.

Voor deze controles bestaat een apart controleplan. Na uitvoering van de controles (ieder kwartaal) zal de verslaglegging plaatsvinden. De uitkomsten uit de controles worden meegenomen in het controleverslag 2022.

3.2. Bepalen van de massa per proces

De massabepaling per proces / post is van groot belang om achteraf vast te stellen dat de totale interne controle voldoende euro's in scope heeft én dat er geen euro's dubbel in scope zijn. De massa's voor de interne controle worden per proces vastgelegd in de interne controlemap op de schijf van de gemeente Altena. Daar is terug te vinden per post wat de massa is voor de selecties.

Vanuit een dump uit UNIT4 (financiële administratie) dan wel vanuit bijvoorbeeld subadministraties zoals uitkeringen zijn de massa's middels opvraagfuncties eenvoudig te genereren en te exporteren naar Excel.

Wij nemen per geproduceerde massa per proces/post een printscreen uit UNIT4 dan wel subadministratie op met de ingevulde parameters en nemen de datum op waarop het overzicht is gegenereerd. Zo is de massa ook achteraf nog reproduceerbaar.

3.3. Aantal deelwaarnemingen per proces

Zoals beschreven in eerdere paragrafen verrichten wij voor diverse processen gegevensgerichte detailcontroles (deelwaarnemingen). Het aantal waarnemingen wordt bepaald rekening houdend met de volgende aspecten:

- Op basis van de daadwerkelijke realisatie in euro's (omvang);
- De voor de interne controle te hanteren uitvoeringsmaterialiteit (zie bijlage 2); en
- De risicoclassificatie van de betreffende risico's.

De gemeente Altena stemt periodiek het aantal deelwaarnemingen af met accountant Deloitte om te waarborgen dat de gemeente ook direct voor de accountantscontrole voldoende en geschikte werkzaamheden verricht op de baten, lasten en balansmutaties.

Om een indicatie te krijgen van de omvang van de detailcontroles per proces / per post is in bijlage 4 een overzicht opgenomen met de te controleren aantallen voor boekjaar 2022.

3.4. Wijze van selecteren van deelwaarnemingen per proces

De externe huisaccountant Deloitte maakt ten behoeve van de onafhankelijkheid en nauwe samenwerking tussen interne controle en externe controle zelfstandig de selecties vanuit (bijvoorbeeld) de dump van de financiële administratie. Hierover vindt periodiek overleg plaats met onze gemeente, Deloitte Audit Advisory Public en controlerend accountant Deloitte. Doordat de controlerend accountant zelf de selecties maakt kan de controlerend accountant voldoende haar onafhankelijkheid en objectiviteit waarborgen. Dit waarborgt tevens ook een willekeurige selectie van de waarnemingen die de domeinen/teams moeten controleren waardoor de betrouwbaarheid van de interne controles toeneemt.

Ook in 2023 blijft de externe accountant de steekproeven trekken.

3.5. Documenteren interne controle

Iedere controleactiviteit van de IC wordt vastgelegd in controlevaststellingen en checklists. Het is noodzakelijk dat onderliggende documenten systematisch en op zodanige wijze worden vastgelegd dat deze ook voor anderen (waaronder collega's en de accountant) reproduceerbaar en duidelijk zijn.

Er wordt daarom per proces een apart digitaal dossier aangemaakt op de server van gemeente Altena waarin duidelijk wordt vastgelegd per proces:

- Procesbeschrijving: Beschrijving van belangrijkste processtappen en beheersmaatregelen. De zogenaamde opzet van het proces;
- Gedocumenteerde lijncontrole: De beschreven processtappen zijn onderbouwd met één voorbeeld ter onderbouwing van het bestaan van het proces en de beheersmaatregelen;
- Massa en selectie: Documentatie omtrent de gehanteerde massa's ten behoeve van selecties voor gegevensgerichte detailcontroles;
- Vastlegging: Checklists en memo's met detailbevindingen;
- Documentatie en onderbouwing werkzaamheden: Mapjes per deelwaarneming met de onderbouwing van de selecties (documenten) en overige werkzaamheden om te komen tot de detailbevindingen.
- Foutenevaluatie en eindrapportage: vanuit de interne controle wordt op meerdere momenten per jaar een interne controlerapportage opgesteld.

3.6. Planning uitvoering en rapportage interne controle

In bijlage 1 is de detailplanning opgenomen. Het is wenselijk om maandelijks interne controles te verrichten. Vanuit voorgaande jaren zijn geen belangrijke bevindingen geconstateerd. Daarom wordt de interne controle in boekjaar 2022 net als voorgaande jaren verricht op 2 momenten.

3.7. Evaluatie interne controle na afloop boekjaar

Dit interne controleplan is opgesteld in juli-augustus 2022 en is gebaseerd op de begroting 2022 en jaarrekening 2021. Bij afronding van de interne controle na afloop van het boekjaar 2022 dient op basis van de definitieve cijfers volgens de jaarrekening 2022 een evaluatie plaats te vinden van de baten, lasten en balansmutaties. Dit om vast te stellen dat de geplande en uitgevoerde werkzaamheden nog steeds voldoende en geschikt zijn om te komen tot een oordeel over de financiële rechtmatigheid.

Bijlage 1: Controleplanning

Uit te voeren werkzaamheden	Doelgroep	Start	Einde
Actualiseren en vaststellen normenkader	Interne organisatie	augustus	september
Scoping van de interne controlewerkzaamheden op basis van normenkader en financiële stromingen. Uitkomst is een overzicht van de belangrijkste financiële processen. Vaststellen interne controleplan.	Interne organisatie	augustus	september
Procesbeschrijvingen + bijbehorende lijncontrole (opzet en bestaan proces): interviews met proceseigenaren + beoordelen onderbouwende documentatie. We bekijken per proces of dit voor 2022 al haalbaar is. E.e.a. tevens ter voorbereiding interimcontrole accountant.	Interne organisatie	augustus	oktober
Interim controle accountant	Externe accountant	oktober	november
Gegevensverzameling en verrichten gegevensgerichte werkzaamheden: Gedurende het jaar verrichten tot en met afronding boekjaar.	Interne organisatie	juni	maart jaar t+1
1 ^e interne controle rapportage over de eerste 8 á 9 maanden. Hierin rapporteren over alle relevante procesbeschrijvingen, lijncontroles en gegevensgerichte werkzaamheden. Rapporteren met stoplichtmodel over bevindingen procesbeschrijving + lijncontrole, uitkomsten interne controle en conclusie over de rechtmatigheid. Tevens opnemen in de interne controle rapportage de verbeteringen / ontwikkelingen t.o.v. vorige rapportage benoemen en betrekken attentiepunten accountant vanuit management-/boardletter en accountantsverslag (opvolging / status / zichtbaarheid).	Interne organisatie	oktober	november
1 ^e ronde gegevensgerichte werkzaamheden afgerond tot en met hiervoor genoemde periode.	Interne organisatie en externe accountant	december	januari t+1
Vorbereiding opsteldossier jaarrekening:	Interne organisatie en externe accountant	januari t+1	april t+1
2 ^e ronde gegevensgerichte werkzaamheden afgerond tot en met kwartaal 4.	Interne organisatie en externe accountant	februari t+1	april t+1
Eindrapportage interne controle over het gehele boekjaar.	Interne organisatie en externe accountant	maart t+1	april t+1
Jaarrekeningcontrole accountant	Externe accountant	april t+1	mei t+1

Bijlage 2: Berekening materialiteit en controletolerantie

Goedkeuringstolerantie

In de raadsvergadering van 9 november 2021 is het "Controleprotocol 2021" vastgesteld. Daarin wordt gesproken van een zogenaamde goedkeuringstolerantie, oftewel de materialiteit die wordt gehanteerd voor de accountantscontrole. Dit is conform BADO¹ voorgeschreven op maximaal 1% van de totale lasten. De totale lasten zijn de totale jaarlijkse exploitatielasten inclusief toevoegingen aan reserves. De gemeente hanteert ook deze 1% en wordt als volgt bepaald:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1\% < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3\% < 10\%$	$\geq 10\%$	

De totale lasten volgens de primitieve begroting 2022 bedragen circa € 136 miljoen:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1.360.000$	$> 1.360.000 < 4.080.000$	-	$\geq 4.080.000$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 4.080.000$	$> 4.080.000 < 13 \text{ miljoen}$	$\geq 13 \text{ miljoen}$	

De uitvoeringsmaterialiteit is een afgeleid lager bedrag van de materialiteit en wordt gebruikt bij de uitvoering (bijvoorbeeld bij het bepalen van de steekproefomvang) en evaluatie van de interne controle. Ook de externe accountant berekent jaarlijks de materialiteit en uitvoeringsmaterialiteit ten behoeve van de externe accountantscontrole. De uitvoeringsmaterialiteit wordt op een lager bedrag gesteld:

- De definitieve cijfers over het te controleren boekjaar zijn uiteraard nog niet bekend. Voorzichtigheidshalve wordt daardoor gedurende de controle met een lager bedrag gewerkt zodat voldoende steekproeven zijn gewaarborgd.
- Vanwege de waarschijnlijkheid van niet-gecorrigeerde en niet-gedetectedeerde afwijkingen.

De uitvoeringsmaterialiteit wordt voorlopig bepaald op **€ 1.080.000**, circa 80% van de goedkeuringstolerantie. Dit is op 24 oktober 2022 afgestemd met Maurice Heuer, manager van externe accountant Deloitte.

De huidige uitvoeringsmaterialiteit betreft dan ook de geplande uitvoeringsmaterialiteit en kan tevens nog wijzigen als gevolg van hogere dan wel lagere totale lasten volgens de jaarrekening.

Rapporteringstolerantie

Naast de goedkeuringstoleranties is ook de rapporteringstolerantie van belang. Deze kan als volgt worden gedefinieerd: Een bedrag dat gelijk is aan of lager is dan de bedragen voortvloeiend uit de goedkeuringstolerantie. Bij overschrijding van dit bedrag vindt rapportering plaats in het verslag van bevindingen. Een lagere rapporteringstolerantie leidt in beginsel niet tot aanvullende controlewerkzaamheden, maar wel tot een uitgebreidere rapportage van bevindingen. Voor de rapporteringstolerantie geldt als maatstaf dat de accountant in zijn rapport van

¹ Bron: 7 maart 2022: <https://wetten.overheid.nl/SVHWR0015524/2017-12-09>.

bevindingen geconstateerde fouten en onzekerheden groter dan of gelijk aan € 50.000 vermeldt

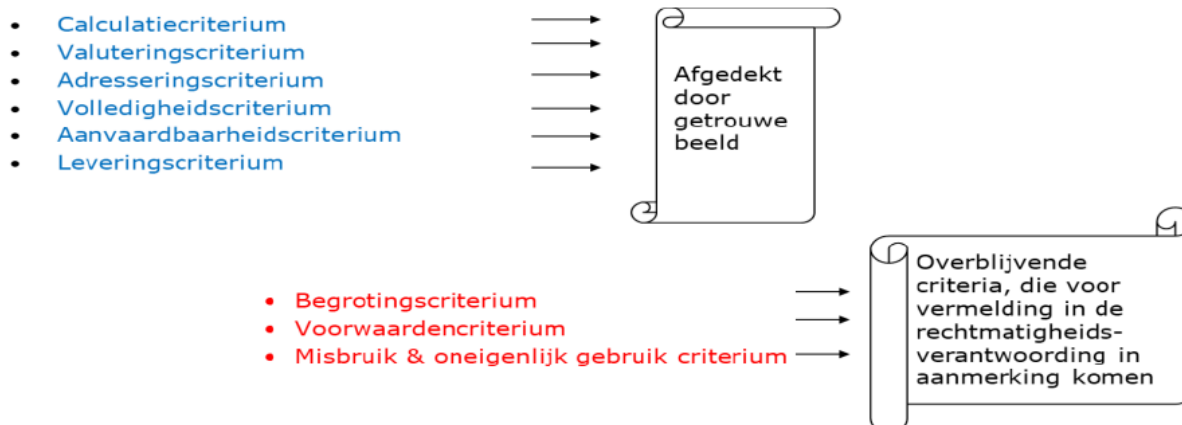
Verantwoordingsgrens

De raad moet in 2023 de verantwoordingsgrens nog vaststellen. Deze grens mag conform BBV liggen tussen de 0% en maximaal 3%. Voor boekjaar 2022 gaan wij gemakshalve uit van 1% zodat dit blijft aansluiten op de materialiteit van 1% voor de accountantscontrole.

Dit betekent dat de gemeente Altena fouten en onduidelijkheden die groter zijn dan € 1,3 miljoen moet opnemen in de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Zie hiervoor ook de Kadernota rechtmatigheid 2022 van de commissie BBV voor nadere informatie en de in de kadernota opgenomen bijlage 2 voor nadere voorbeelden.

Bijlage 3: Overzicht rechtmatigheidscriteria

In onderstaand overzicht staan de 9 rechtmatigheidscriteria opgenomen.

Bron: Commissie Bado, Notitie Rechtmatigheidsverantwoording, maart 2020.

Er worden negen rechtmatigheidscriteria onderscheiden. De eerste zes criteria zien toe op de getrouwheid en blijven van toepassing bij het vaststellen van de jaarrekening door het College. Er is dus sprake van overlap. Over deze criteria wordt **niet** afzonderlijk gerapporteerd in de rechtmatigheidsverantwoording. Deze zes criteria blijven wel onderdeel uitmaken van het control framework van het College. Daarnaast blijven deze zes criteria onderdeel uitmaken van de reguliere jaarrekeningcontrole en de controleverklaring van de accountant.

Voor de rechtmatigheidsverantwoording blijven over de laatste drie criteria zijnde begrotingscriterium, voorwaardencriterium en misbruik & oneigenlijk gebruik criterium. Deze komen dus expliciet tot uitdrukking in de rechtmatigheidsverantwoording. In de onderstaande tabel zijn de negen criteria opgenomen met daarbij aangegeven of deze van belang zijn voor de financiële rechtmatigheidsverantwoording (R) of van belang zijn voor het getrouwheidsoordeel (G) inclusief een toelichting en enkele voorbeelden.

Criteria	Getrouwheidsaspecten	R	G	Omschrijving	Voorbeeld
1. Calculatiecriterium	Juistheid		X	De vastgestelde bedragen zijn juist berekend.	- Legesbedragen - Facturen
2. Valuteringscriterium	Tijdigheid		X	Het tijdstip van betaling en de verantwoording van verplichtingen is juist.	Aangegaan en verantwoording van contracten en verplichtingen
3. Leveringscriterium	Bestaan		X	Juistheid van ontvangen goederen en/of diensten.	Inkoop van goederen / diensten
4. Adresseringcriterium	Juistheid		X	De persoon of organisatie waar een financiële stroom naartoe is gegaan, is juist (rechthebbende).	Betalingsverkeer
5. Volledigheidscriterium	Volledigheid		X	Alle opbrengsten die verantwoord zouden moeten zijn, zijn ook verantwoord.	- Algemene uitkering - Legesopbrengsten - Subsidies - Afvalstoffenheffing - Huren en pachten - Parkeerbelasting - Grondverkopen

Criteria	Getrouwheidsaspecten	R	G	Omschrijving	Voorbeeld
6. Aanvaardbaarheids criterium	Juistheid		X	De financiële beheershandelingen past bij de activiteiten van de gemeente en in relatie tot de kosten is een aanvaardbare tegenprestatie overeengekomen.	- Inkoop van goederen en/of diensten - Verstrekken van subsidies
7. Begrotings criterium	Alle	X		Financiële handelingen moeten passen binnen het kader van de geautoriseerde begroting. Past het totaal binnen het opgestelde en geautoriseerde programma? Dit omvat zowel de investeringskredieten, mutaties in het eigen vermogen (reserves) en de lasten op programmaniveau.	Overschrijding van een programma
8. Voorwaardecriterium: <i>Voorwaardencriterium</i> De raad kan het normenkader voor de rechtmatigheidstoets met uitzonderingen vaststellen. Dit betekent dat naast de verplichte aspecten recht, hoogte en duur niet ook de facultatieve aspecten algemeen, termijnbepalingen, administratieve handelingen, bevoegdheden en bewijsstukken worden meegenomen bij de vaststelling van het normenkader.	Alle	X		Er wordt voldaan aan de nadere eisen die worden gesteld bij de uitvoering van financiële beheershandelingen. Dit betreft het voldoen aan interne en externe wet- en regelgeving waar een financiële beheershandeling uit voortvloeit.	- subsidievoorwaarden - EU aanbesteding - belastingwetgeving
9. M&O-criterium	Alle	X		De interne toetsing op juistheid en volledigheid van gegevens die door derden zijn verstrekt bij het gebruik van overheidsregelingen (= misbruik). De interne toetsing of derden bij het gebruik van overheidsregelingen geen (rechts)handelingen hebben verricht die in strijd zijn met het doel of de strekking van de regeling (= oneigenlijk gebruik)	- Subsidieregelingen - Kwijtschelding - Uitkeringen - Aanbesteding

Om misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsgelden te voorkomen zijn beheersmaatregelen nodig (effectieve maatregelen) in de organisatie om misbruik te voorkomen, dan wel op te sporen. Om dit te bewerkstelligen is een mix van maatregelen nodig. Een mogelijk uitgangspunt hiervoor is het opstellen van een nota M&O. Het is overigens niet verplicht om voor het voeren van het M&O-beleid een overkoepelende nota vast te stellen. De Gemeente Altena heeft voor het sociaal domein een specifiek M&O beleid en heeft verder in de processen concrete beheersmaatregelen geïntegreerd. Voorbeelden hiervan zijn adequate besteding van subsidiegelden en de controle op de inkopen (aanbesteding, autorisatie facturen, betaalproces). Hiervoor zijn geen verdere specifieke controlewerkzaamheden opgenomen, maar deze lopen mee in de reguliere interne controles.

Bijlage 4: Indicatie omvang aantal detailwaarnemingen per post / proces

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de verrichte detailcontroles over boekjaar 2021. Wij hebben hiervoor de volgorde aangehouden van het voorliggende interne controleplan. In de laatste kolom lichten wij eventuele bijzonderheden toe voor zover die relevant zijn voor het betreffende controlejaar. De te controleren aantallen voor boekjaar 2022 worden in overleg met controlerend accountant Deloitte bepaald zoals eerder in dit plan beschreven.

Nr.	Naam proces / post	Aantal 2021	Toelichting indien nodig
1.	Belastingen en heffingen	n.v.t.	Uitvoering door SVHW inclusief eindverantwoording en controleverklaring. Geen detailcontroles benodigd.
2.	Verhuuropbrengsten	PM	Voor de accountantscontrole niet in scope gezien geringe omvang en foutkans. Alleen opbrengst sportaccommodaties in scope. Aantal waarnemingen nog niet bekend.
3.	Omgevingsvergunningen	4	
4.	Subsidies en bijdragen verbonden partijen	3 5	3 subsidieverstrekingen jaar t + vaststelling jaar t-1 5 bijdragen aan verbonden partijen
5.	Lonen en salarissen	n.v.t.	Geen detailcontroles benodigd volgens IC plan.
6.	Inkopen facturen	50	Reguliere controle op inkoopfacturen.
	Inkopen aanbestedingen	11	11 crediteurenselecties
7.	Participatiewet	IC Sociaal Domein	Zie IC-plan Participatie
	Jeugd	IC Sociaal Domein	Zie IC-plan Jeugd
	WMO	IC Sociaal Domein	Zie IC-plan WMO
	PGB	IC Sociaal Domein	PGB is een leveringsvorm van een voorziening o.g.v. de Jeugdwet of WMO. Dit maakt dus onderdeel uit van de controles binnen Jeugd en Wmo.
8.	Begrotingscriterium	n.v.t.	Geen detailcontroles te verrichten.
9.	Materiële vaste activa	PM	M.n. controle op de investeringen. Nog niet eerder interne controle op verricht en hangt jaarlijks af van de exacte omvang. Bij de jaarrekening 2021 zijn 10 steekproeven op de investeringen verricht.
10.	Financiële vaste activa	PM	M.n. controle op de nieuwe leningen. Nog niet eerder interne controle op verricht en hangt jaarlijks af van de exacte omvang.
11.	Voorraad (grex)	PM	Betreft de steekproef op de vermeerderingen (inkoopfacturen, grondaankopen) en verminderingen (grondverkopen). Hangt af van jaarlijkse omvang.
12.	Treasury	PM	Afhankelijk van feit of nieuwe leningen zijn afgesloten.
13.	Eigen vermogen	12	Nog niet eerder interne controle op verricht, hangt ook af van de omvang en aantal mutaties. Genoemde aantal mutaties is een indicatie vanuit de accountantscontrole 2021.

Bijlage 5: Interne controlewerkzaamheden per onderdeel

In deze bijlage worden de onderwerpen toegelicht in gelijke volgorde zoals deze ook in paragraaf 3.1. zijn opgenomen. Onderstaand wordt per onderwerp het volgende behandeld:

- Aard van de post: wat houdt deze post / dit proces in en welke zaken spelen er?
- Normenkader: een overzicht van de relevante externe en interne wet- en regelgeving met financiële rechtmatigheidsaspecten.
- Risicoanalyse: een beknopte weergave van de belangrijkste af te dekken risico's.
- Interne controle: een overzicht van de te verrichten werkzaamheden.

Op deze wijze is helder welke werkzaamheden minimaal noodzakelijk zijn voor de rechtmatigheidsverantwoording.

1. Baten – Belastingopbrengsten

Aard van de post

De plaatselijke belastingen en heffingen vormen na de algemene uitkering de belangrijkste opbrengsten binnen de gemeente Altena. Dit proces is uitbesteed aan het Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (verder: SVHW).

SVHW is een zelfstandig samenwerkingsverband, vormgegeven in een gemeenschappelijke regeling, voor de heffing en inning van gemeentelijke belastingen, waterschapsbelastingen en voor uitvoering van de wet WOZ. SVHW verricht deze taken voor meerdere gemeenten en organisaties. SVHW draagt zorg voor:

- de waardering, heffing en inning van de onroerendezaakbelastingen (OZB),
- reinigingsrechten en afvalstoffenheffing,
- rioolheffing,
- toeristenbelasting,
- BIZ,
- Bezwaarschriften
- uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid.

De gemeente is verantwoordelijk voor de volledigheid van de mutaties en levert periodiek bestanden aan SVHW. Jaarlijks stelt de gemeenteraad de belastingtarieven vast (verordening) en communiceert deze aan de SVHW.

SVHW legt jaarlijks per jaareinde verantwoording af over de belastingopbrengsten en vorderingenpositie van de gemeente. De externe accountant van SVHW controleert jaarlijks deze verantwoording op juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de opgelegde gelden, geïnde gelden en de vorderingenpositie. Voorgaande blijkt uit de jaarlijkse verantwoording van SVHW aan de gemeente. Binnen SVHW en uiteindelijk door de accountant van SVHW vinden de benodigde controles plaats om de belangrijkste financiële risico's te mitigeren. Er zijn in 2022 geen wijzigingen geweest in de aard en omvang van de samenwerking dan wel belangrijke wijzigingen in externe wet- en regelgeving die materiele impact hebben op deze opbrengsten.

Normenkader

Vanuit het normenkader is de volgende regelgeving relevant:

- Extern – Wet waardering Onroerende Zaken
- Intern – Verordening onroerende zaakbelasting
- Intern – Verordening afvalstoffenheffing
- Intern – Verordening rioolheffing
- Intern – Verordening BIZ (diverse verordeningen)
- Intern – Verordening toeristenbelasting
- Intern – Verordening lijkbezorging
- Intern – Regeling kwijtschelding

Risicoanalyse

SVHW verricht al jaren voor diverse gemeenten de belastingoplegging en inning en legt daarover jaarlijks verantwoording af voorzien van controleverklaring van de externe accountant. Het belangrijkste risico vanuit rechtmatigheid bezien is dat de opgelegde belastingen niet rechtmatig zijn doordat niet de door de raad vastgestelde tarieven zijn gehanteerd. Deze verordeningen worden jaarlijks opnieuw vastgesteld door alle gemeenten.

Feitelijk is het risico daarom ook terug te brengen tot de volgende materiële rechtmatigheidsrisico's voor de gemeente Altena:

- De door de SVHW opgelegde en geïnde belastingen zijn niet in overeenstemming met de tarieven in de door de gemeenteraad vastgestelde verordeningen.
- Het risico, dat niet voor alle op te leggen objecten en subjecten aanslagen zijn opgelegd, waardoor de belastingopbrengsten niet volledig zijn. Aangezien dit door de accountant van de SVHW wordt vastgesteld is het risico als volgt: het risico dat de belastingen en heffingen niet rechtmatig en volledig zijn, doordat de opbrengsten en vorderingenpositie (openstaande belastingdebiteuren) van de gemeente Altena volgens de financiële administratie niet aansluit op de gecontroleerde gewaarmerkte verantwoording van SVHW.

Interne controle

Wij verrichten voor de interne controle de volgende werkzaamheden:

- Proces opzet: verkrijg met behulp van interviews inzicht in de opzet van het proces belastingen en heffingen, waaronder vaststellen verordeningen en tarieven, doorgeven van mutaties aan SVHW en verwerking van mutaties door SVHW, verwerking en beoordeling financiële tussentijdse rapportages van SVHW, bijbehorende boekingen in en aansluiting met de financiële administratie Key2Financiën, ontvangst en beoordeling gewaarmerkte verantwoording + goedkeurende controleverklaring en verwerken van slotboeking;
- Proces bestaan: documenteer 1 lijncontrole zijnde een complete vastlegging en documentatie van alle relevante processtappen zoals hiervoor beschreven.
- Gegevensgerichte werkzaamheden: Aangezien de belangrijkste controlewerkzaamheden plaatsvinden binnen SVHW en door de externe accountant van SVHW verrichten wij geen interne controle op de mutaties en dergelijke. Voor de interne controle volstaan wij met de volgende werkzaamheden die jaarlijks door de betreffende financieel beleidsmedewerker worden verricht:

- Stel vast dat de accountant van SVHW tot een goedkeurend oordeel komt. Bepaal de gevolgen en impact als geen goedkeurend oordeel is verstrekt.
- Stel vast dat de accountant van SVHW niet met een te hoge materialiteit heeft gecontroleerd. De gehanteerde materialiteit voor de verantwoording van SVHW moet kleiner zijn dan de materialiteit voor de jaarrekening van gemeente Altena.
- Stel vast dat het normenkader in de controleverklaring aansluit op ons rechtmatigheidskader.
- Stel de aansluiting vast tussen de gecontroleerde gewaarmerkte verantwoording van SVHW en de financiële administratie Key2Financiën. Dit voor de opbrengsten en de vorderingen

2. Baten – Verhuur- en pachtopbrengsten

Aard van de post

De opbrengsten bestaan uit huren en pachten (circa € 0,2 mln.), verhuuropbrengsten binnensportaccommodaties (circa € 0,7 mln.). Jaarlijks stelt het college de tarieven/indexeringen vast.

Huren en pachten

- 1) Huurovereenkomsten zijn vastgelegd bij afdeling Omgeving & Vastgoed
- 2) De medewerker Financieel Beheer verstuurt facturen op basis van aangeleverde brieven/contracten en legt deze vast in Unit4Financials.

Verhuur binnensportaccommodaties

- 1) Beleidsondersteunend medewerker Samenleving stelt op basis van het verhuurschema en aanmeldingen incidentele verhuur de facturen op
- 2) Financieel beheer (debiteuren) verstuurt facturen en legt deze vast in Unit4Fin.

Normenkader

Het college stelt jaarlijks de tarieven en indexering vast. Voor de rechtmatigheid zijn derhalve geen interne controles verplicht. Wij controleren dit proces wel “vrijwillig”.

Risicoanalyse

Vanuit de accountantscontrole zijn geen zaken gerapporteerd in de managementletter 2021. Oude bevindingen zijn op een na opgepakt en afgerond. Nog niet geheel afgerond is uitvoeren volledigheidanalyse van de bij de gemeente in eigendom zijnde panden ten aanzien van WOZ beschikkingen.

Er vindt controle op de opbrengsten plaats om vast te stellen dat de opbrengsten volledig, juist en rechtmatig zijn verantwoord.

Door het voeren van actief contractmanagement wordt leegstand en dus verminderde verhuuropbrengsten voorkomen. Rekening houdend met de omvang van gemeente Altena en de eenvoud van dit proces onderkennen wij voor de interne controle een laag risico op materiële fouten.

Interne controle

Voor de interne controle verrichten wij de volgende werkzaamheden:

- Proces opzet: verkrijg met behulp van interviews inzicht in de opzet van het proces inzake jaarlijkse indexering verhuur, aanvraag verhuur, ondertekening contract, facturatie, boeking in financiële administratie UNIT4 en ontvangst betaling. Tevens moet in opzet een procedure/controlle zijn ingericht om de volledigheid van de verhuuropbrengst vast te stellen.
- Proces bestaan: documenteer 2 lijncontroles zijnde 1 voorbeeld van een vaste en 1 voorbeeld van een losse verhuuropbrengst en maak de hele flow zichtbaar. Documenteer 1 lijncontrole (voorbeeld) over hoe de volledigheid van de verhuuropbrengsten is vastgesteld.
- Gegevensgerichte detailcontroles: verricht een gegevensgerichte steekproef op de verantwoorde verhuuropbrengsten. Stel vast dat de verantwoorde opbrengsten aansluiten met het contract en (indien van toepassing) de door het college vastgestelde huuropbrengst dan wel indexatie.
- Overige:
 - Stel vast dat het verhuurregister volledig is, dus aansluit met:
 - Gebouwen volgens de staat van vaste activa (en toelichting als gebouw wel in bezit is maar niet wordt verhuurd).
 - Financiële administratie UNIT4.

3. Baten – Omgevingsvergunningen

Aard van de post

De opbrengst voor de omgevingsvergunningen komt tot stand door Team Publiek. De opbrengst omgevingsvergunningen betreft onder andere opbrengsten voortvloeiend uit de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) zijnde omgevingsvergunningen voor met name bouw- en sloopectiviteiten. Jaarlijks stelt de gemeenteraad de nieuwe tarieven vast.

De aanvragen worden digitaal ontvangen via het omgevingsloket (OLO). In Centric Leefomgeving (verder: CLO) worden de aanvragen in behandeling genomen en gefactureerd.

- 1) Medewerker omgeving en vastgoed legt een ingekomen aanvraag omgevingsvergunning vast in CLO.
- 2) Medewerker omgeving en vastgoed beoordeelt de ingekomen aanvraag voor een omgevingsvergunning en keurt deze goed of wijst deze af. Hij legt dit vast in CLO
- 3) De medewerker berekent op basis van de (geschatte) bouwsom en de legesverordening het bedrag van de leges en stelt de beschikking op.
- 4) De medewerker omgeving en vastgoed verstuurt de beschikking naar de aanvrager.
- 5) Vanuit CLO wordt factuur opgesteld en geboekt in UNIT4. Medewerker

Normenkader

Op de interne controle inzake omgevingsvergunningen is de volgende wet- en regelgeving vanuit het normenkader van toepassing:

- Legesverordening (inclusief tarieventabel).

Risicoanalyse

Vanuit de accountantscontrole zijn geen zaken gerapporteerd in de boardletter 2021. Oude bevindingen zijn opgepakt en afgerond. Gezien de opzet van het proces in combinatie met het niet materiele bedrag, betekent dit voor de interne controle een laag risico op fouten.

Interne controle

Wij verrichten voor de interne controle de volgende werkzaamheden:

- Proces opzet: verkrijg met behulp van interviews inzicht in de opzet van het proces omgevingsvergunningen, waaronder vaststellen legesverordening en tarieventabel, tariefcontrole in CLO, behandeling aanvraag van OLO naar CLO, inhoudelijke toets, aanmaken en opleggen legesnota in CLO, verwerking batch in de financiële administratie UNIT4.
- Proces bestaan: documenteer 1 lijncontrole zijnde een complete vastlegging en documentatie van alle relevante processtappen zoals hiervoor beschreven.
- Gegevensgerichte werkzaamheden:
 - Tarieven: stel vast dat in CLO de door de gemeenteraad vastgestelde tarieven (tarieventabel leges) zijn opgenomen.
 - Gegevensgerichte detailcontrole: stel met behulp van een steekproef vast dat de legesnota volledig is en stel vast: juiste tenaamstellingen, juiste grondslagen, hoogte grondslagen, juiste tarieven, inhoudelijke toetsing, aansluiting nota met CLO en UNIT4.
 - Mandaat: stel van de nota's in de steekproef vast dat deze door de juiste persoon zijn getekend.
 - Volledigheid aanvragen: stel vast dat het aantal aanvragen volgens OLO aansluit met het aantal in CLO om vast te stellen dat elke aanvraag leidt tot een besluit.
 - Aansluiting sub administratie: stel vast dat de opbrengsten volgens CLO aansluiten met financiële administratie UNIT4.

4. Lasten – Subsidieverlening en bijdragen aan verbonden partijen

Aard van de post

Subsidieverstrekingen

Op grond van de Algemene Subsidieverordening gemeente Altena 2019 (ASV) stelt de raad jaarlijks bij het vaststellen van de begroting de belangrijkste subsidies vast. Jaarlijks vinden subsidieverstrekingen plaats aan vrijwel een gelijkblijvend bestand aan subsidiepartijen. Jaarlijks ontvangt elke subsidieontvanger een beschikking met onder andere daarin het daadwerkelijk toegekende bedrag, betalingsritme en de eventuele specifieke subsidievoorwaarden. Het kan in incidentele gevallen aan de orde zijn dat gedurende het lopende jaar nog andere toekenningen plaatsvinden. Dit zijn op basis van het verleden overigens geen materiële subsidies geweest. In de ASV is geregeld dat voor subsidies <€ 10.000 toekenning direct vaststelling is. Voor grotere subsidies zijn nadere vereisten voor vaststelling geregeld (bijvoorbeeld controleverklaring bij de jaarrekening).

Bijdragen aan verbonden partijen

De gemeente participeert in verschillende verbonden partijen zoals gemeenschappelijke regelingen (GR'en), vennootschappen (NV's en BV's) en overige samenwerkingsverbanden. De verbonden partijen zijn vrijwel jaarlijks gelijk evenals de jaarlijkse bijdragen dan wel verrekeningsmatiek van tekorten. De gemeente Altena volgt een gebruikelijk proces voor haar verbonden partijen zoals

behandeling begroting, kennisnemen van tussentijdse (financiële) informatie en eventuele eindafrekening en behandeling jaarstukken.

De gemeenschappelijke regelingen volgens de begroting 2022 zijn:

1. Veiligheidsregio MWB Brandweer
2. Streekarchief
3. GGD West-Brabant incl. deel Jeugdzorg
4. RAV Brabant Midden-West-Noord
5. GR MidZuid
6. GR Regio West Brabant
7. Stichting Inkoop bureau West-Brabant
8. SVHW
9. GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant
10. Bureau Leerplicht
11. Nazorg stortplaatsen
12. Beschermd wonen (m.i.v. 1-1-2022)

De vennootschappen en coöperaties:

13. Regionaal Ontwikkelbedrijf (ROB)
14. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
15. Brabant Water N.V.

De verwachting is dat er in 2022 en 2023 geen nieuwe verbonden partijen bijkomen anders dan reeds in de begroting 2022 is vermeld. Vanuit dit oogpunt geen verhoogde risico's op onrechtmatigheden.

Normenkader

Vanuit het normenkader is de volgende wet- en regelgeving relevant:

- Extern – Wet gemeenschappelijke regelingen;
- Intern – Algemene subsidieverordening 2019
- Intern – Budgethoudersregeling, Budgetregels en mandaatregeling
- Intern – Kadernota Verbonden partijen
- Intern -- Div subsidieregelingen: zie website voor [subsidies en regelingen](#)

Risicoanalyse

Vanuit de managementletter 2021 zijn er geen bevindingen gekomen en bevindingen uit eerdere jaren, ontbreken subsidieregister, zijn inmiddels opgepakt.

Het proces rondom aanvraag, begroting, toekenning, enzovoort, is verder voldoende op orde.

Vanuit voorgaande jaren zijn hier geen getrouwheids- en geen rechtmatigheidsfouten of -onzekerheden geconstateerd. De financiële risico's voor de jaarrekening voor zowel de subsidieverstrekingen als voor de verbonden partijen zijn beperkt gezien het bekende relatief geringe aantal partijen en jaarlijks vrijwel gelijke bijdragen. De belangrijkste risico's zijn:

- Het risico dat verstrekte subsidies en bijdragen aan verbonden partijen niet juist zijn verantwoord of niet rechtmatig zijn, omdat de bijdragen niet volgens de richtlijnen/besluitvorming van de gemeente zijn verstrekt en/of vastgesteld.
- Het risico dat er sprake is van niet niet-marktconforme en/of ongebruikelijke transacties waardoor de verstrekking niet rechtmatig is.

Het risico voor wat betreft verbonden partijen met mogelijke jaarlijkse tekorten welke door de gemeente moeten worden gedekt is geen onderdeel van de interne controle. De beheersing van de verbonden partijen wordt niet meegenomen in de interne controle. Dit is geen verplicht onderwerp voor de rechtmatigheidsverantwoording, omdat dit namelijk niets zegt over de financiële transactie.

De gemeente dient wel het beheer en controle ten aanzien van de verbonden partijen echter zodanig vorm te geven dat zij "in control" is over de verbonden partijen. Daarbij speelt het toezien op afgesproken prestatielevering in relatie tot de bijdrage een rol maar ook op het voeren van een deugdelijke bedrijfsvoering door die partij. Vanuit de controle voorgaande jaren dan wel jaarrekeningen van de gemeente hebben we geen signalen dat de gemeente Altena niet in control is op dit gebied. Dus ook vanuit dit perspectief voorlopig niet in scope voor de interne controle.

Interne controle

Subsidieverstrekingen:

De interne controle verricht de volgende werkzaamheden:

- **Proces opzet:** verkrijg met behulp van interviews inzicht in de opzet van het proces subsidie aanvraag (+ toetsing), toekenning (+ toetsing mandaat), betaling en definitieve vaststelling.
- **Proces bestaan:** documenteer 3 lijncontroles zijnde 1 voorbeeld van de volgende subprocessen: incidentele subsidieverstreking, structurele subsidieverstreking en subsidievaststelling.
- **Gegevensgerichte detailcontroles subsidieaanvragen:** de toegekende subsidies worden bij aanvang van het boekjaar opgenomen in termijnkalenders en in één bedrag, per maand dan wel per kwartaal uitbetaald. De controle bestaat uit: nagaan interne beoordeling ontvangst subsidieaanvraag, juiste autorisatie toekenningsbeschikking (in lijn met aanvraag dan wel gemotiveerde afwijking daarvan), juistheid boeking in de financiële administratie en juistheid van de betaling (inclusief vaststelling van het 4-ogenprincipe).
- **Gegevensgerichte detailcontrole vaststellingen jaar t-1:** de uitkomsten van de vaststellingen over jaar t-1 worden verwerkt in het huidige boekjaar. Wij controleren voor de partijen die in de controle zijn opgenomen van de subsidieaanvragen over het huidige boekjaar ook de vaststelling over jaar t-1 (indien van toepassing). Dit betreft controle op de beoordeling van de ontvangen aanvraag, kennisnemen van de inhoudelijke beoordeling (o.a. onderbouwing prestatielevering (controleverklaring bij jaarstukken)), getekende vaststelling en (eventuele) nabetaling dan wel terugvordering en boekingen daarvan in de financiële administratie. Eventuele afwijkingen tussen de vaststelling en de oorspronkelijke toekenning worden door ons geanalyseerd en geprojecteerd op de nog niet vastgestelde subsidie in het lopende jaar. Dit om na te gaan of er een overlopende post moet worden verantwoord dan wel tekstuele toelichting in de jaarrekening noodzakelijk is.
- **Termijnen inzake aanvragen, toekenningen en vaststellingen:** Onderdeel van de controle is tevens het toetsen aan de termijnen zoals genoemd in de Algemene subsidieverordening. Eventuele afwijkingen wegen overigens niet mee in het rechtmatigheidsoordeel.

Bijdragen aan verbonden partijen

Wij verrichten de volgende gegevensgerichte interne controlewerkzaamheden middels een steekproef:

- **Jaarlijkse financiële bijdrage:** de lasten volgens financiële administratie aansluiten met het vastgestelde bedrag door de Raad. Wij controleren de bijbehorende financiële registratie (juistheid betaling, juiste boeking in financiële administratie).

5. Lasten – Lonen en salarissen

Aard van de post

De lonen en salarissen betreffen de loonkosten, premies en afdrachten voor de vaste medewerkers, stagiaires en trainees in dienst (op de loonlijst) bij de gemeente Altena. Dit zijn er circa 400. Deze zijn in loondienst en worden maandelijks via de salarisadministratie verloond. De personeelsmutaties, verloning alsmede de afdracht loonbelasting en diverse premies worden door de salarisadministratie verwerkt. Deze kosten maken onderdeel uit van dit deel van het interne controleplan.

De kosten voor externe inhuur zijn kosten gebaseerd op inkoopfacturen en inkoopcontracten. Deze kosten vormen onderdeel van de interne controle op de inkopen en aanbestedingen met de factuurcontrole en naleving Europese aanbestedingsrichtlijnen. Deze kosten worden hier dus niet verder behandeld.

De volgende systemen zijn relevant voor de vaste medewerkers, stagiaires en trainees:

- Financiële administratie: UNIT4
- Salaris- en personeelsadministratie: Afas/Insite

De betreffende leidinggevende geeft de mutaties door in Afas (rechtstreekse mutatie zoals indienst, uitdienst, wijzigingen en verlengingen)

De gemeente ontvangt maandelijks de proefproductie en stelt vast dat alle doorgegeven mutaties correct zijn verwerkt. Alle loonstroken worden gecontroleerd. Hierop staat ook altijd vermeld of het salaris is gewijzigd t.o.v. vorige maand. Uit deze controle komen geen grote financiële afwijkingen of belangrijke bijzonderheden. De mutaties worden door IJK juist, tijdig en volledig verwerkt. Na akkoord van de gemeente op de proefproductie verzorgt IJK o.a. de loonjournaalposten en de betaalbatch.

Algemeen

IJK onderhoudt het salarissysteem en zorgt voor correcte berekeningen t.b.v. nettoloon, werknemers- en werkgeverspremies.

Bruto netto berekeningen

Met ingang van boekjaar 2022 verricht de gemeente bruto netto berekeningen op de stamgegevens/premiepercentages door gebruik te maken van Pardon. Pardon is een aparte applicatie om salarisberekeningen mee te maken.

Betaling

De gemeente Altena ontvangt maandelijks van IJK de betaaladvieslijst van de salarissen. PSA (P&O medewerker en P&O consultant) controleert deze lijst onder andere op plausibel totaalbedrag, onbekend hoge bedragen en onbekende medewerkers.

De teammanager P&O tekent de batch digitaal voor akkoord. Daarna gaat de getekende batch naar financiën. Daarna verloopt de betaling volgens het reguliere betalingsproces.

Boeking in financiële administratie

De gemeente Altena ontvangt na definitief akkoord maandelijks van IJK de loonjournaalpost ter verwerking van de personeelskosten in de financiële administratie.

Aansluiting financiële administratie

Maandelijks maakt een medewerker financiële beheer de aansluiting tussen de salarisadministratie en financiële administratie.

ISAE3402 rapport

Jaarlijks ontvangt de gemeente Altena van IJK een ISAE3402 type 2 verklaring met daarin het assurance rapport over de interne beheersing van IJK. Daaruit blijken geen belangrijke bevindingen voor gemeente Altena.

Normenkader

Vanuit het normenkader is de volgende wet- en regelgeving relevant:

- Extern – Wet normalisering rechtspositie Ambtenaren (WNRA)
- Extern – CAO Gemeenten
- Extern – Wet op de loonbelasting 1964;

Risicoanalyse

De WNRA en de CAO bevatten de belangrijkste arbeidsvoorwaarden over onder andere salaris, eindejaarsuitkering, IKB en vakantie-uren. Tevens is sprake van een personeelshandboek, maar dat is niet door de raad vastgesteld en maakt daarom geen onderdeel uit van het normenkader.

Er zijn geen bijzonderheden voor 2022 vanuit externe wet- en regelgeving die van invloed zijn op de financiële rechtmatigheid.

Vanuit de accountantscontrole (boardletter 2021) zijn geen aandachtspunten naar voren gekomen.

Het belangrijkste risico betreft de juistheid en rechtmatigheid van de verantwoorde personeelslasten. De post lonen en salarissen en bijbehorende afdrachten kent een relatief hoog voorspelbaar karakter. Er is sprake van voornamelijk vaste vergoedingen en vooraf bekende vaste belastingafdrachten.

Interne controle

De interne controle verricht de volgende werkzaamheden:

- Opzet proces: verkrijg met behulp van interviews inzicht in de opzet van het proces inzake in dienst, uit dienst, variabele vergoedingen (onkostendeclaraties), overige mutaties (bijvoorbeeld wijziging bankrekeningnummer), aanpassing parameters (%'s, grondslagen, drempels), verwerking van de loonjournaalpost, controle op de maandmutaties, de salarisbetaling en de periodieke aansluiting tussen de salarisadministratie en financiële administratie.
- Bestaan proces:
 - lijncontroles op mutaties zijnde gedocumenteerde voorbeelden van één indiensttreding, één uitdiensttreding, één overige mutatie, één declaratie. De mutaties moeten voorzien zijn van brondocumentatie / getekende besluiten en zijn tijdig, juist en volledig verwerkt in de salarisadministratie met voldoende functiescheiding.
 - lijncontrole bruto netto berekening: o.b.v. van één loonstrook toetsen wij de naleving van belastingwetgeving zoals premie- en pensioenpercentages, grondslagen, loonheffing, etc.).
 - lijncontrole op de controle in de lijn op de proefrun salarissen.

- lijncontrole tussentijdse aansluiting salarisadministratie met financiële administratie: zichtbare aansluiting met zichtbare analyse van het verschil (en eventuele bijbehorende correcties).
- lijncontrole maandelijkse betaalrun (4-ogenprincipe): vaststellen van 4-ogenprincipe en aansluiting betaling op betaalstaten volgens salarisadministratie.
- Gegevensgerichte cijferanalyse: per jaareinde stellen wij op basis van een rekenmodel van accountant Deloitte een verwachting op met onderstaande componenten:
 - Salarislast voorgaande jaar uitgesplitst in loonkosten, sociale lasten en pensioenlasten.
 - Gemiddeld aantal Fte's vorig jaar.
 - Gemiddeld aantal Fte's huidig jaar.
 - Gemiddelde salarisverhoging volgens WNRA indien van toepassing.
 - (Pensioen)premiepercentages en sociale lastenpercentages werkgever over huidig en voorgaand jaar;
 - Correcties en incidentele beloningen t.b.v. een zuivere vergelijking.
 - Berekening van de verwachten salariskosten (SOLL) en deze vergelijken met de werkelijk verantwoorde lasten (IST).
 - Relevantie afwijkingen worden onderzocht. Bepaal in overleg met de externe accountant de tolerantie voor afwijkingen, zogenaamde threshold².
 - Trek een conclusie.
- Afsluitende werkzaamheden: stel vast dat de cumulatieve loonjournaalpost volgens salarisadministratie zichtbaar aansluit op financiële administratie en dat eventuele verschillen zichtbaar zijn gemaakt, zijn geanalyseerd, zijn onderbouwd en indien nodig ook zijn gecorrigeerd.

6. Lasten – Inkoop/aanbestedingen

Aard van de post

Het proces inkopen en aanbestedingen bestaat met name uit de volgende deelprocessen:

- Bepalen juiste aanbestedingsroute n.a.v. de inkoopbehoefte
- Contractenbeheer/-register en verplichtingenadministratie
- Crediteurenbeheer
- Boeken van inkoopfacturen
- Zichtbare vastlegging van de prestatielevering / prestatieakkoordverklaring
- Autoriseren inkoopfacturen
- Betaling van inkoopfacturen

De autorisatie van de inkoopfacturen vindt digitaal plaats, via een workflow, in UNIT4. De inkoopfacturen worden geboekt in de financiële administratie UNIT4. De betaling van inkoopfacturen wordt via het 4-ogenprincipe verricht.

² De threshold is de geaccepteerde afwijking tussen de opgebouwde verwachting (SOLL-positie) en de daadwerkelijk verantwoorde lasten volgens de salarisadministratie (IST-positie). De geaccepteerde afwijking is bepaald op basis van de richtlijnen die de accountant hanteert voor zijn jaarrekeningcontrole.

Bij mutaties in de crediteurenadministratie hanteren wij het 4-ogen principe. Een groep van medewerkers is gemachtigd wijzigingen aan te brengen een tweede groep van medewerkers controleert en keurt deze wijzigingen goed. Daarna zijn de mutaties pas van kracht.

De prestatielevering/-verklaring ligt niet altijd vast in UNIT4 als de besteller autoriseert. Wel is de prestatielevering achteraf opvraagbaar. Vanuit controles afgelopen jaren is de prestatielevering alsnog voldoende onderbouwd.

Normenkader

- Extern – Europese aanbestedingsrichtlijnen
- Extern – Aanbestedingswet 2012 en Gids proportionaliteit

Aanbestedingen

De aanbestedingswet en de gids proportionaliteit schrijven voor dat boven de Europese drempel altijd een Europese aanbestedingsprocedure verplicht is. Uitsluiting van (fouten en onzekerheden van) de Europese aanbestedingswet is wettelijk niet mogelijk aangezien dit externe wetgeving betreft. Deze wet maakt dus verplicht onderdeel uit van het normenkader voor de rechtmatigheidsverantwoording. In de gids proportionaliteit worden geen strenge normen opgelegd hoe een aanbesteding onder de drempel exact moet plaatsvinden. Dit is aan de gemeente om dat in haar lokale inkoopbeleid te verwerken.

De gemeente Altena heeft een "Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2019" vastgesteld door het college. Deze interne regelgeving is niet opgenomen in het jaarlijkse normenkader, omdat daarin alleen externe wetgeving en interne wetgeving als gevolg van raadsbesluiten moeten worden opgenomen. Dat betekent dat voor de rechtmatigheidscontrole op de inkopen voor de gemeente Altena alleen wordt getoetst op naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen (boven de EU-drempel) en er geen werkzaamheden worden verricht voor de (vele) kleinere opdrachten. Het uitsluiten van het interne inkoop- en aanbestedingsbeleid gebeurt landelijk gezien heel bewust door meer gemeenten.

Risicoanalyse

Vanuit de managementletter 2021 van de accountant zijn geen nieuwe bevindingen naar voren gekomen. Contractbeheer blijft een aandachtspunt vanuit de ML 2020. Zal vermoedelijk in 2022 worden afgerond

In het accountantsverslag 2021 zijn geen onrechtmatigheidsfouten of onzekerheden gerapporteerd als gevolg van niet naleven van de Europese aanbestedingsrichtlijnen.

Wij onderkennen voor dit proces de volgende risico's:

- De lasten zijn onjuist dan wel onrechtmatig verantwoord doordat deze met een onjuiste boekingscode zijn verantwoord in de financiële administratie. Daardoor worden de lasten op een verkeerd programma of een verkeerd taakveld verantwoord dan wel ten onrechte als last of als investering (activering) verantwoord;
- De lasten zijn niet rechtmatig doordat de autorisatie niet overeenstemt met intern mandaatregister;
- De lasten zijn niet juist dan wel niet rechtmatig doordat er geen aantoonbare prestatielevering heeft plaatsgevonden;
- De lasten en bijbehorende BTW/BFC zijn niet juist doordat een foutief BTW/BFC percentage is gehanteerd.
- De lasten zijn niet juist dan wel niet rechtmatig doordat er een betaling heeft plaatsgevonden aan een niet rechthebbende;

- De lasten zijn niet rechtmatig doordat ten onrechte geen Europese aanbesteding heeft plaatsgevonden.

Voor zowel de controle op de inkopen als de aanbestedingen verrichten wij een volledig gegevensgerichte controle. Dit betreft tevens een gegevensgerichte controle op de betaling.

Interne controle

De interne controle verricht de volgende werkzaamheden:

- Proces opzet: verkrijg met behulp van interviews inzicht in de opzet van het inkoop-, aanbesteding, factuurboekingsproces, autorisatieproces (+ aantoonbare vastlegging van de prestatielevering) en betaalproces (inclusief beoordeling van de betalingsorganisatie en controles op mutaties in het crediteurenstambestand). Tevens verkrijgen wij inzicht in het beheer van BTW/BCF stamgegevens.
- Proces bestaan: documenteer 1 lijncontrole zijnde 1 voorbeeld van een inkoopfactuur en maak de hele flow zichtbaar (van plan / begroting, aanbesteding, tot en met betaling van de factuur). Documenteer tevens 1 lijncontrole van een mutatie in het crediteurenstambestand en stel vast dat de mutatie in 4-ogenprincipe is aangebracht en dat de controle op de wijziging adequaat heeft plaatsgevonden.
- Gegevensgerichte detailcontrole crediteurenstambestand:
 - stel maandelijks vast dat van wijzigingen van bankrekeningnummers en bankrekeningnummers bij nieuwe crediteuren dat het bankrekeningnummer is onderbouwd met adequate brondocumentatie (niet zijnde alleen de gewijzigde factuur) om de juistheid van het bankrekeningnummer in het systeem vast te stellen.
- Gegevensgerichte detailcontroles inkoopfacturen: controleer met een gegevensgerichte steekproef de juistheid van de inkopen waaronder juiste boeking in de financiële administratie, autorisatie, prestatielevering, Btw-codering en betaling.
- Gegevensgerichte controle naleving EU-aanbestedingsrichtlijnen: controleren wij als volgt:
 - Stel een crediteuren spendanalyse op met daarin de bestedingen per crediteur over het huidige boekjaar en de drie eerdere jaren (4 jaar totaal). Dus voor de jaren 2019, 2020, 2021 en 2022;
 - Controleer de naleving op de Europese aanbestedingsregels voor de volgende crediteuren:
 - Crediteuren met een besteding >€ 200.000³ in vier jaar én een besteding in het huidige boekjaar;
 - Crediteuren met een besteding >€ 50.000⁴ in het huidige boekjaar;
 - Crediteuren waarvan de bestedingen in eerdere jaren als onrechtmatig dan wel als risicovol (mogelijk onrechtmatig in huidig boekjaar) zijn aangemerkt. Daarvan stellen we vast of deze onrechtmatigheid is opgelost dan wel risico is gemitigeerd.

³ De Europese Commissie stelt elke 2 jaar de drempelbedragen vast. Per 1 januari 2022 – dus voor de boekjaren 2022 en 2023 – is de drempelwaarde voor leveringen en diensten (laagste drempelwaarde) voor decentrale overheden € 215.000 (voorheen: € 214.000). Voor de interne controle wordt dit voorzichtigheidshalve afgerond naar € 200.000.

⁴ Het bedrag van € 50.000 betreft de waarde van € 200.000 gedeeld door 4 jaar. Deze 4 jaar is richtinggevend voor de looptijd van bijvoorbeeld raamovereenkomsten Artikelen 5 en 33 van richtlijn 2014/24/EU).

Wij merken op dat de controle op naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen ook geldt voor investeringen die leiden tot de balansposten materiële vaste activa en immateriële vaste activa dan wel tot onttrekkingen aan voorzieningen. Wij nemen daarom bovenstaande controleaanpak mee als aanvulling op de controleaanpak zoals beschreven bij de controle op de investeringen.

7. Lasten – Sociaal domein

Voor de interne controle van de lasten sociaal domein verwijzen naar de IC plannen en rapportages Jeugd, BUIG en WMO welke separaat worden opgesteld. De belangrijkste bevindingen van deze controles nemen we mee in de overall rapportage over 2022.

7.1. Lasten – Sociaal domein – Persoonsgebonden Budget (PGB)

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft evenals in voorgaande jaren een controleverklaring met beperking bij de PGB-verantwoording 2021 van de SVB verstrekt. De totale PGB bestedingen over 2021 bedroegen € 0,4 miljoen en zijn voor de accountantscontrole als onzekerheid aangemerkt in de jaarrekening.

Voor de controle 2021 (nu onderhanden) en voor controlejaar 2022 verwachten wij hierin geen veranderingen ten opzichte van voorgaande jaren.

8. Lasten – Begrotingscriterium (budgetrecht raad)

Aard van de post

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium wordt getoetst of het budgetrecht van de raad is gerespecteerd. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn op hoofdlijnen door de wetgever bepaald (artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet) en worden door de raad zelf nader ingevuld en geconcretiseerd. De raad bepaalt zelf op welk niveau de budgetten in de begroting en investeringen worden geautoriseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

De financiële verordening gemeente Altena 2019 is ook nog van kracht bij aanvang van boekjaar 2022⁵. In overeenstemming met artikel 5.1. van de financiële verordening autoriseert de gemeenteraad met het vaststellen van de programmabegroting de totale lasten en de totale baten per programma. Zoals blijkt uit de nadere uitwerking in de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV 2022 toetst de accountant jaarlijks eventuele overschrijdingen van de gerealiseerde lasten ten opzichte van de begroting na wijzigingen.

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. In de toelichting op het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) wordt begrotingsrechtmatigheid omschreven als:

"Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen

⁵ Bron geraadpleegd op 7 maart 2022: <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR620154>.

dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn.”

Als blijkt dat de gerealiseerde bedragen hoger zijn dan de, ook na de laatste begrotingswijziging, geraamde bedragen dan kan er sprake zijn van onrechtmatige uitgaven (begrotingsonrechtmatigheid) aangezien het budgetrecht van de raad in het geding is. In de jaarrekening heeft gemeente Altena een aparte sectie opgenomen en zij legt daarin jaarlijks verantwoording af over eventuele overschrijdingen op programma's. Wij merken op dat het budgetrecht van de raad ook het goedkeuren van investeringskredieten betreft. Deze investeringskredieten hangen samen met de balanspost materiële vaste activa en wordt aldaar behandeld.

Normenkader

- Extern – Gemeentewet (specifiek budgetrecht)
- Extern – Kadernota rechtmatigheid commissie BBV
- Intern – Financiële verordening gemeente Altena

Risicoanalyse

Het systeem van budgetbeheer en bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad. In de kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV is nader toegelicht wanneer het onrechtmatig is en wanneer er sprake is van een onrechtmatigheid die gerapporteerd moet worden.

De gemeente Altena informeert volgens artikel 6 van de financiële verordening de raad middels meerdere tussentijdse rapportages en één decemberbijstelling. Dit is voldoende frequent om budgetoverschrijdingen tijdig te detecteren en de raad te informeren. Ook in de boardletter en het accountantsverslag van de accountant staan geen bijzonderheden omtrent dit onderwerp vermeld.

Bij de jaarrekeningcontrole over 2021 zijn er geen onrechtmatigheden geconstateerd die de accountant moest rapporteren. In de jaarrekening (onderdeel: Paragraaf Begrotingsrechtmatigheid) is een toelichting op de resultaatverschillen tussen de begroting 2021 en de realisatie 2021 opgenomen. Daaruit blijken de onder- en overschrijdingen per programma inclusief een nadere toelichting.

Wij schatten het risico op een onrechtmatigheid die meeweegt in het oordeel van de accountant daarom in als laag.

Interne controle

Wij verrichten de volgende interne controlewerkzaamheden:

1. Controleren van de toelichting door het college in de jaarrekening van de begrotingsoverschrijdingen (hogere lasten dan begroot);
2. Analyseren waardoor deze begrotingswijzigingen worden veroorzaakt en overwegen om deze overschrijdingen te rapporteren als onrechtmatigheid conform de kadernota rechtmatigheid commissie BBV.

9. Balans Materiële vaste activa

Aard van de post

De materiële vaste activa (MVA) betreffen geactiveerde kosten (zijnde investeringen), verminderd met desinvesteringen, afschrijvingen en bijdragen van derden zoals subsidiegelden. De materiële vaste activa van de gemeente bestaan met name uit:

- grond-, weg- en waterbouwkundige werken
- gronden en terreinen
- bedrijfsgebouwen

De commissie BBV heeft in 2020 de notitie materiële vaste activa gepubliceerd. Hierin staan echter geen specifieke rechtmatigheidsaspecten in benoemd, enkel getrouwheidsaspecten die relevant zijn voor het voldoen aan de verslaggevingsrichtlijnen BBV.

De transacties van de MVA betreffen voornamelijk:

- Investeringen: Deze bedragen komen tot stand op basis van contracten en inkoopfacturen en volgen een gelijk proces als de inkopen. Wel volgt een aparte steekproef op de investeringen. Dit zijn immers geen lasten, maar geactiveerde kosten. Om deze kosten te mogen activeren gelden aanvullende verslaggevingsrichtlijnen (BBV).
- Afschrijvingen: de afschrijvingen vinden lineair plaats (jaarlijks gelijk bedrag) over de aanschafwaarde van het actief.
- Andere mutaties: andere mutaties zoals bijdragen van derden, desinvesteringen en bijzondere waardeverminderingen zijn naar verwachting in 2022 niet materieel wat in lijn ligt met voorgaande jaren.

Normenkader

Voor de rechtmatigheid zijn de volgende aspecten en wet- en regelgeving van belang:

- Extern – Kadernota rechtmatigheid: begrotingscriterium → kredieten
- Extern – Europese aanbestedingsrichtlijnen (2014/23/EU, 2014/24/EU en 2014/25/EU)
- Extern – Aanbestedingswet 2012 en Gids Proportionaliteit
- Intern – Financiële verordening gemeente Altena 2019
- Intern – Nota waarderen en afschrijven 2019

De controle op de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen verrichten wij op gelijke wijze als beschreven bij de interne controle op de inkopen. Zie aldaar voor nadere toelichting op deze specifieke controlewerkzaamheden in het kader van de Europese aanbestedingsrichtlijnen.

Het begrotingscriterium heeft – net als bij de inkopen (lasten) – betrekking op het budgetrecht van de raad. Bij het autoriseren van de financiële positie (begroting) autoriseert de raad ook de daarin opgenomen investeringsbudgetten, de kredieten zoals blijkt uit artikel 3 en 5 van de financiële verordening gemeente Altena.

De Nota waarderen en afschrijven 2019, is niet door de Raad vastgesteld. Wel toetsen wij “vrijwillig” op de naleving van dit beleid.

Risicoanalyse

Voldoen aan de EU-aanbestedingsrichtlijnen

Wij verwijzen kortheidshalve naar de interne controle lasten inkopen.

Begrotingscriterium

De door de raad beschikbaar gestelde kredieten vormen feitelijk het budget per investering. Middels de tussentijdse financiële rapportages wordt bewaakt dat kredieten die mogelijk overschreden gaan worden, tijdig voor besluitvorming aan de raad worden voorgelegd (autorisatie extra krediet).

In 2021 hebben zich geen nauwelijks overschrijdingen voorgedaan. Het was niet nodig extra goedkeuring te vragen aan de Raad zodat er geen sprake meer van onrechtmatigheden die door de accountant moeten worden gerapporteerd en meewegen in het oordeel in de controleverklaring.

Afschrijvingslasten

In de Nota Waarden afschrijven 2019 van de gemeente Altena is bepaald dat de afschrijving aanvangt in het eerste jaar na ingebruikname. Dit betekent dat het exacte moment (de exacte maand) van ingebruikname niet relevant is. De te hanteren afschrijvingstermijnen zijn eveneens vastgelegd in eerdergenoemde nota. De berekening van de afschrijvingslast is hiermee niet complex. Het risico dat de afschrijvingslasten niet rechtmatig zijn doordat de levensduren in de financiële verordening niet juist worden toegepast wordt ingeschat als laag.

Wij merken het volgende op. De commissie BBV doet in de kadernota rechtmatigheid 2022 de volgende stellige uitspraak: "Voorwaarden die direct van invloed zijn op de verslaggeving c.q. het getrouwe beeld van de jaarrekening worden niet opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording." Dit betekent dat wij de afschrijvingslasten alleen controleren in het kader van de getrouwheid.

Investerings

Wij verrichten een interne controle op de investeringen en toetsen daarbij in ieder geval aan de financiële verordening (grensbedragen) en t.b.v. getrouwheid aan het BBV. Deze investeringen gaan veelal om grote bedragen per transactie en volgen het reguliere inkoop- en betaalproces. Derhalve hebben wij het risico op fouten ingeschat op midden.

Interne controle

De interne controle op de EU-aanbestedingen loopt mee bij de inkopen.

Wij verrichten de volgende interne controlewerkzaamheden:

1. Kredietoverzicht: de gemeente Altena stelt bij de jaarrekening een zogenaamd kredietoverzicht op. Wij stellen de betrouwbaarheid van dit overzicht vast. Onder andere door vast te stellen dat beginstanden en cumulatieve realisatie t/m vorig jaar aansluiten met jaarrekening 2021. De realisatie 2022 in het kredietoverzicht moet aansluiten bij het totaalbedrag aan investeringen volgens de jaarrekening. Nieuwe kredieten / bijstellingen sluiten wij steekproefsgewijs aan met begroting en tussenrapportages. En wij stellen de rekenkundige juistheid vast van dit overzicht.
2. Rechtmatigheid overschrijdingen kredieten: wij beoordelen toelichtingen in combinatie met de richtlijnen zoals opgenomen in de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV om vast te stellen of er onrechtmatigheden zijn die gerapporteerd moeten worden.
3. Afschrijvingen: Als onderdeel van het opsteldossier voor de jaarrekening wordt de staat van activa aangesloten op de jaarrekening en de financiële administratie. Tevens wordt vastgesteld dat de juiste afschrijvingstermijnen zijn gehanteerd. Stel vast dat de

afschrijvingen conform de financiële verordening zijn berekend en verantwoord in de activa administratie.

4. Investerings: verricht een gegevensgerichte steekproef op de verantwoorde investeringen. Stel vast dat de investeringen voldoen aan de financiële verordening en het BBV (activeringscriteria). Verricht tevens dezelfde controles als bij de gegevensgerichte steekproef op de inkoopfacturen: juiste budgethouder, juiste boeking, prestatielevering, juiste betaling, etc. (gelijke toetspunten als bij de controle op de inkoop).

10. Balans – Financiële vaste activa

Aard van de post

De gemeente Altena heeft volgens de jaarrekening 2021 de volgende financiële vaste activa:

1. Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen en GR'en: € 4.053.000.
2. Overige langlopende leningen: € 5.969.000.

Normenkader:

Voor deze post is de volgende wet- en regelgeving relevant:

- Extern – Wet financiering decentrale overheden (FIDO)
- Extern – Uitvoeringsregeling financiering decentrale Overheden (Ufdo)
- Extern – Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo)
- Extern – Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof)
- Extern – Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV) incl. notities BBV
- Extern – Besluit leningsvoorwaarden decentrale overheden (Blido)
- Extern – Regeling schatkistbankieren decentrale overheden
- Intern – Treasurystatuut Altena 2019

Het treasurystatuut is opgenomen in het normenkader van de gemeente Altena. Dit treasurystatuut is echter niet door de Raad vastgesteld. Het college heeft dit statuut vastgesteld conform artikel 23 van de financiële verordening. Wel toetsen wij vrijwillig aan dit treasurystatuut aangezien het veelal gaat om materiele bedragen per eventuele transactie. Wij toetsen daarom aan het treasurystatuut⁶. Zie ook de interne controle op de treasury.

Risicoanalyse

In de post financiële vaste activa van de gemeente Altena gaat de rechtmatigheidscontrole toe zien op het aangaan van eventuele nieuwe leningen en verstrekkingen. Die moeten we toetsen aan voorgaand benoemde wet- en regelgeving. Wij onderkennen de volgende belangrijkste risico's:

1. de leningen en verstrekkingen zijn niet rechtmatig afgesloten dan wel verstrekt als gevolg van niet voldoen aan het normenkader.

⁶ Bron Kadernota rechtmatigheid commissie BBV 2022, paragraaf 3.1.2. vermeldt: "Kaderstellende collegebesluiten, betrekking hebbend op financiële beheershandelingen, kunnen verplicht zijn gesteld door hogere regelgeving of raadsbesluiten c.q. verordeningen. Indien het opstellen en nemen van een collegebesluit verplicht wordt gesteld, gaat het college alleen na of het voorgeschreven besluit daadwerkelijk door het college is genomen. Als wet- en regelgeving ook inhoudelijke eisen aan het collegebesluit stelt, wordt ook vastgesteld of aan deze eisen is voldaan."

Het treasurystatuut wordt alleen ter kennisname en niet ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Derhalve is het inhoudelijk toetsen aan het treasurystatuut niet noodzakelijk voor de rechtmatigheidsverantwoording.

2. De aflossingen zijn niet volledig verantwoord doordat wordt afgeweken van eerder afgesloten contracten. Risico dat besluitvorming hieromtrent niet rechtmatig heeft plaatsgevonden.

Andere mutaties zoals aflossingen vloeien contractueel voort uit eerder op rechtmatigheid gecontroleerde verstrekkingen dan wel uitgegeven leningen. Deze overige mutaties vormen geen verhoogd risico.

Interne controle

Wij verrichten de volgende gegevensgerichte controlewerkzaamheden:

1. Stel voor nieuwe verstrekte leningen en verstrekkingen vast dat deze rechtmatig zijn verstrekt en getrouw zijn verantwoord in de financiële administratie.
2. Stel vast dat de aflossingen conform overeenkomst zijn voldaan en verantwoord. Betrek hierbij tevens saldobevestigingen om de juistheid en volledigheid van de aflossingen vast te stellen.

11. Balans – Grondexploitatie (Bouwgronden in exploitatie = BIE)

Aard van de post

Algemeen

De gemeente Altena voert zelf alle fasen van de grondexploitatie uit: van de aankoop van de gronden en eventuele opstallen, sloop, bouwrijp en woonrijp maken tot en met de uitgifte/verkoop van de bouwkaai. De BIE betreffen het onderhanden werk van de lopende grondexploitatiecomplexen binnen de gemeente. Met andere woorden daar waar het vervaardigingsproces is gestart en de bewerking van de grond naar bouwrijpe grond plaatsvindt met het doel om deze (op termijn) te verkopen. Bij grondaankopen en grondverkoop bestaat het inherente risico op staatssteun, namelijk dat de grond voor een te hoog bedrag is aangekocht dan wel tegen een te lage prijs is verkocht. De gemeente Altena laat altijd een onafhankelijke taxatie maken bij aan- en verkopen om dit te voorkomen.

Verslaggeving

De relevante verslaggevingsaspecten voor waardering, presentatie en toelichting van de voorraden zijn vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (hierna: BBV). De voor de voorraden relevante artikelen zijn de volgende:

- artikel 16 paragraaf grondbeleid,
- artikel 37, 38, 52b, 52d, 63 en 65 inzake balanspresentatie en waardering,

De commissie BBV heeft in 2019 de notitie Grondbeleid gepubliceerd. Deze notitie is een samenvoeging van vier eerder uitgebrachte notities: grondexploitatie, faciliterend beleid, nadere uitleg tussentijds winst nemen en voorbeeld verwerken onderhanden werk. De tussentijdse winstneming wordt volgens de voorgeschreven percentage of completion (POC) methode verantwoord.

De gemeente Altena vormt voor geprognosticeerde verlieslatende exploitaties een verliesvoorziening voor het gehele te verwachten verlies. Deze voorziening wordt in mindering gebracht op de voorraadpositie. Hierdoor daalt de boekwaarde van de voorraad.

De verslaggevingsvereisten in combinatie met de waardering van de BIE (ook toekomstinformatie) in combinatie met de omvangrijke stromingen en balansstanden maken dat deze post in scope is.

Exploitatieopzetten en waardering

De raad wordt minimaal tweemaal per jaar geïnformeerd:

- jaarrekening van het grondbedrijf: de jaarrekening wordt specifiek gemaakt voor het grondbedrijf en wordt uiteindelijk opgenomen in de jaarrekening van de gemeente Altena. Dit is feitelijk het bij gemeenten gebruikelijke MPG.
- Tussentijds via een herziening van de exploitatieopzetten.

De huidige situatie is dat de raad alle actieve exploitaties bij de herzieningen krijgt en in de jaarrekening nogmaals de financiële situatie beknopt en neemt hierbij relevante besluiten. De kredietverstrekkingen gaan apart naar de raad en worden daar vastgesteld.

In deze exploitatieopzetten zijn ook algemene parameters zoals kosten- en opbrengstenstijgingen, planperiode, prijzen, enzovoort gehanteerd. De exploitatieopzetten zijn leidend voor de waardering in de jaarrekening. De uitkomsten hiervan zijn bepalend voor de eventuele tussentijdse winstneming en het actualiseren/vormen van een verliesvoorziening voor mogelijk verlieslatende exploitaties.

Kort nader toegelicht:

- Toekomstige kosten- en opbrengstenstijging: de gemeente onderbouwt de kosten- en opbrengstenstijging waarmee de exploitatieopzetten worden doorgerekend in toekomstige jaren.
- Planning: jaarlijks wordt de looptijd van de exploitatieopzetten geëvalueerd, eventueel bijgesteld en worden toekomstige kosten en opbrengsten herverdeeld over de (nieuwe) planperiode.
- Verliesvoorzieningen: de voorraden kunnen onderhevig zijn aan waardeverminderingen of dat er sprake is van verliesgevend project. Hierbij dient de BIE of overige voorraad gewaardeerd te worden tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde (= netto contante waarde van de toekomstige kasstromen). Als er sprake is van een verliesgevend grondexploitatieproject vormt de gemeente conform BBV een verliesvoorziening ter grootte van het gehele verwachte verlies en brengt deze in mindering op de boekwaarde van het project;
- Tussentijdse winstneming: conform BBV wordt de tussentijdse winstneming bepaald op basis van de realisatiepercentages van de gerealiseerde baten en lasten. Dit wordt ook wel de 'percentage of completion' (afgekort: POC) genoemd. Deze realisatiepercentages zijn relatief eenvoudig te berekenen: totaal gerealiseerde verkopen en kosten ten opzichte van de totale te verwachten verkopen en lasten vermenigvuldigd met de te verwachten totale winst.

Faciliterend grondbeleid

De gemeente Altena kent ook zogenaamd faciliterend grondbeleid. Bij faciliterend grondbeleid is de bouwkaavel in het bezit van een private partij (ontwikkelaar, particulier, etc.) en wordt deze door die partij ontwikkeld. De gemeente treedt enkel c.q. vooral op als overheid, die de plannen van private partijen faciliteert als daarvoor een bestemmingswijziging noodzakelijk is. In het kader van zo'n bestemmingswijziging moet de gemeente vaak allerlei kosten maken, zoals onderzoek, de aanleg van voorzieningen en dergelijke. Deze kosten moeten op grond van de Wet Ruimtelijke Ordening (WRO) en het Besluit Ruimtelijke Ordening (BRO) op de derden, die daarvan profijt hebben, worden verhaald. Achtergrond van het verplichte karakter van dit kostenverhaal (de moet-bepaling) is de wetgeving rondom Staatssteun. In de exploitatieovereenkomsten voor deze particuliere ontwikkelingen verhaalt de gemeente de kosten van de door de gemeente te verrichten werkzaamheden en van de overige door haar verlangde bijdragen.

Het faciliterend grondbeleid is minimaal qua financiële omvang en wordt daarom niet verder opgenomen in dit interne controleplan.

Normenkader voor de rechtmatigheid

De volgende wet- en regelgeving is relevant:

- Extern – Staatssteunregels
- Intern – Nota Grondbeleid 2019
- Intern – Grondprijsbrief gemeente Altena 2021-2022

Bovenstaand normenkader is nog actueel voor 2022. In het normenkader van de gemeente is geen wet- en regelgeving opgenomen inzake staatssteun. De reden hiervan is dat de staatssteunregels een rechtstreekse werking hebben. Dit betekent dat decentrale overheden (zonder tussenkomst van de nationale wetgever) de bepalingen uit Europese verordeningen in alle gevallen toepassen. Europese verordeningen hebben een rechtstreekse werking en worden direct toegepast zonder dat omzetting in nationale wetgeving benodigd is.

Risicoanalyse

De inschattingen in de exploitatieopzetten van een grondexploitatie is toekomstgerichte informatie en dus per definitie subjectief van aard. Er worden belangrijke inschattingen gemaakt die van invloed zijn op het eindresultaat van het project. Deze uitkomsten zijn ook relevant voor de tussentijdse winstneming en vormen van de verliesvoorzieningen.

In de managementletter 2021 zijn geen bevindingen benoemd door de externe accountant.

De **vermeerderingen** van de post voorraden BIE (debet bedragen) komen als volgt tot stand.

Grondaankopen

Hierbij is sprake van betrokkenheid notaris bij transacties. Op basis van externe taxaties zal de gemeente de marktconformiteit van de aankoopprijs moeten kunnen aangetoond (waardering). De aankoopprijs vormt een rechtmatigheidsrisico aangezien hier sprake kan zijn van staatssteun. Het risico bestaat dat de gemeente de grond tegen een te hoge prijs aankoopt en zo de tegenpartij (ondernemer) onrechtmatig bevoordeelt.

Geactiveerde lasten

Dit betreffen voornamelijk inkoopfacturen van bijvoorbeeld bouw- en woonrijp maken. Ook hier zijn de Europese aanbestedingsrichtlijnen van belang. Deze facturen lopen volledig mee bij de reeds beschreven interne controle op de Europese aanbestedingsrichtlijnen. Daarnaast zijn er geen andere relevante rechtmatigheidsaspecten (alleen getrouwheid).

Geactiveerde rente over de boekwaarde per 1 januari

De geactiveerde rente volgt uit de jaarlijkse renteberekening – berekening percentage en toerekening – waarvan de berekeningssystematiek is voorgeschreven in verslaggevingsrichtlijnen BBV. Er zijn geen relevante rechtmatigheidsaspecten (alleen getrouwheid).

Winstneming

Eventuele (tussentijdse) winstneming is gebaseerd op de POC-methode en is afhankelijk van de voortgang van de ontwikkeling van het betreffende complex. Er zijn geen relevante rechtmatigheidsaspecten (alleen getrouwheid).

De **verminderingen** van deze post voorraden (creditbedragen) komen tot stand op basis van:

Grondverkoppen

Evenals bij grondaankopen is ook hier betrokkenheid notaris bij elke transactie. Verder heeft de gemeente een nota grondprijzenbeleid dan wel zal op basis van externe taxaties ten behoeve van de marktconformiteit de verkoopprijs worden aangetoond (waardering).

Verwerking van verliezen

Voor verlieslatende complexen moet – anders dan bij de winstneming (POC) – voor het volledige verlies direct een afboeking of een voorziening worden verantwoord zoals voorgeschreven in het BBV. De gemeente Altena bepaalt het verlies op basis van de netto contante waarde. Vervolgens wordt voor het gehele te verwachten verlies een verliesvoorziening gevormd die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde in de balans. Er zijn voor deze verliesvoorzieningen geen relevante rechtmatigheidsaspecten (alleen getrouwheidsaspecten) van toepassing.

Samengevat onderkennen wij de volgende rechtmatigheidsrisico's voor onze interne controle:

1. De grondaankopen zijn onrechtmatig als gevolg van een niet marktconforme prijs doordat de aangekochte grond niet door een externe taxateur is getaxeerd.
2. De grondverkopen zijn onrechtmatig als gevolg van een niet marktconforme prijs doordat de door de Raad vastgestelde tarieven niet zijn gehanteerd dan wel dat er geen externe taxatie heeft plaatsgevonden.

Verder zijn er binnen de grex de volgende risico's die toezien op getrouwheid:

1. De geactiveerde lasten voldoen niet aan de WRO/BRO kostenlijst (Commissie BBV, Notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken).
2. De geactiveerde rente die jaarlijks volgt uit de renteberekening voldoet niet aan de voorgeschreven regels zoals opgenomen in verslaggevingsrichtlijnen BBV (Notitie grondbeleid in de begroting en jaarstukken) en het risico bestaat dat de rentelasten worden berekend over de onjuiste boekwaarde.
3. De winstneming is niet volledig verantwoord in de jaarrekening dan wel niet juist verantwoord volgens de door de commissie BBV voorgeschreven POC-methode in de jaarrekening.
4. De verliesvoorziening is niet volledig verantwoord in de jaarrekening dan wel niet volledig verantwoord volgens de door de commissie BBV voorgeschreven methode.

Interne controle

Verricht de volgende werkzaamheden:

- Proces opzet: verkrijg op basis van gesprekken kennis en inzicht in het proces en verkrijg de geactualiseerde procesbeschrijving. Dit inzake de deelprocessen besluitvorming grex, actualisatie en controle daarop, grondverkopen, grondaankopen, renteberekening, verwerking van een eventueel exploitatietekort (verlies), tussentijdse winstneming en toerekening van kosten (facturen, uren) aan de grondexploitatie.
- Proces bestaan: stel op basis van één gedocumenteerde lijncontrole het bestaan van dit proces vast.
- Gegevensgerichte controle exploitatieopzetten: neem kennis van de geactualiseerde exploitatieopzetten in het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (hierna: MPG) inclusief onderbouwing van de belangrijkste uitgangspunten:
 - Parameters: rekenkundige uitgangspunten m.b.t. kosten- en opbrengstenstijgingen, rente en disconteringsvoet.
 - Programma: bijv. aantallen woningen, bedrijven, kantoren, winkels, maatschappelijke voorzieningen.
 - Planning: fasering van het programma in de tijd.
 - Prijspeil: raming van de nog te realiseren kosten en hoe betrouwbaar en realistisch is deze raming
 - Prijs: grondopbrengsten van het programma en hoe betrouwbaar en realistisch zijn de nog te realiseren opbrengsten.

- Dit zou op te maken moeten zijn uit het MPG en bijbehorende onderliggende beleidsdocumenten en interne analyses.
- Gegevensgerichte detailcontroles grondaankopen en grondverkoop: verricht steekproeven op grondaankopen en grondverkoop. Daarbij worden in ieder geval de volgende documenten betrokken: overeenkomsten, taxaties, grondprijzennotitie, nota van afrekening notaris, aktes (ook voor controle op passeerdatum), boeking in de financiële administratie (juiste bedrag, juiste boekjaar, juiste complex) en rechtmatigheid betaling/ontvangst van afgesproken bedragen. Voor de grondtransacties – die we toch in de rechtmatigheidscontrole moeten betrekken vanwege het prijsaspect – controleren wij tevens de getrouwheid.
- Gegevensgerichte geactiveerde lasten: verricht steekproeven op de inkoopfacturen (bijv. bouw en woonrijp maken). De toetspunten bij inkopen zijn relevant. Aanvullend controleren wij de juiste toerekening aan de grex en wij stellen vast dat de kosten activeerbaar zijn volgens de WRO/BRO kostenlijst (Commissie BBV, Notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken).
- Gegevensgerichte controle toegerekende (geactiveerde) rente: volgende twee controles:
 - Stel vast dat het rentepercentage juist is berekend.
 - Stel vast dat het rentebedrag juist tot stand komt. Het juiste percentage maal de bruto boekwaarde per 1-1-2022 volgens de gecontroleerde jaarrekening voorgaand jaar. De bruto boekwaarde van de grondexploitaties minus de voorzieningen is de netto boekwaarde van de grondexploitaties.
- Gegevensgerichte controle winstneming: verricht de volgende controles:
 - Verkrijg inzicht in de complexen met een te verwachten winst;
 - Verkrijg voor al deze complexen inzicht in de totale te verwachten baten en lasten o.b.v. het bijgestelde exploitatieplan;
 - Verkrijg voor die complexen inzicht in de cumulatief gerealiseerde baten (exclusief tussentijdse winstneming) en lasten. Dus baten en lasten tot en met huidig boekjaar;
 - Bepaal op basis van voorgaande het voortgangpercentage (realisatie tot en met heden t.o.v. totale project) voor de baten en de lasten.
 - Vermenigvuldig de totale te verwachten tussentijdse winst voor het gehele project met voorgaande twee voortgangpercentages. De uitkomst is de cumulatieve tussentijdse winst voor dit project per einde van het lopend boekjaar.
 - Verminder de totale tussentijdse winst met de reeds verantwoorde tussentijdse winstnemingen in eerdere jaren om het bedrag van de tussentijdse winst voor het huidige boekjaar te berekenen.
 - Stel vast dat de tussentijdse winst in het huidige boekjaar juist en volledig is verantwoord als baten en debet in de voorraad en aan het juiste project is toegerekend.
- Gegevensgerichte controle op verlieslatende exploitaties: verricht de volgende werkzaamheden: Stel vast dat het volledige verlies wat blijkt uit de bijgestelde exploitatieopzetten volledig is verwerkt is in de balanspost voorraad zijnde in mindering is gebracht op de boekwaarde per 31 december.

12. Balans – Treasury (kortlopende en langlopende aangetrokken financieringen)

Aard van de post

De volgende posten volgens de jaarrekening 2021 behoren tot dit proces:

- Vaste schuld met een rentetypische looptijd van één jaar of langer, zijnde Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen;
- Vlottende schuld met een rentetypische looptijd korter dan één jaar, eventuele kasgeldleningen die zijn aangegaan en afgelost;
- Rentelasten (circa € 1,3 miljoen).

Voor deze posten en binnen het proces Treasury onderscheiden wij twee belangrijke transactiestromingen:

- Proces aangaan langlopende geldleningen en de daaruit voortvloeiende aflossingen en rentelasten;
- Proces aangaan kortlopende geldleningen zijnde kasgeldleningen en de daaruit voortvloeiende aflossingen en rentelasten.

Voor deze interne controle gaan wij gedurende het jaar na op basis van de realisatie welke langlopende leningen en kasgeldleningen zijn afgesloten in het boekjaar. Deze leningen nemen wij mee in onze interne controle.

Wellicht ten overvloede: voor deze interne controle is het niet alleen van belang dat de leningen per 31-12-2022 rechtmatig zijn. Ook is het van belang bij kasgeldleningen – met veelal een kortlopend karakter (kan ook 1 á 2 maanden zijn) – dat ook gedurende het boekjaar 2022 aangegane én per 31-12-2022 afgeloste kasgeldleningen ook rechtmatig zijn. Het gaat dus niet alleen om de per balansdatum openstaande geldleningen.

Normenkader

Voor deze post is de volgende wet- en regelgeving relevant:

- Extern – Wet financiering decentrale overheden (FIDO)
- Extern – Uitvoeringsregeling financiering decentrale Overheden (Ufdo)
- Extern – Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof)
- Extern – Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV) incl. notities BBV
- Extern – Besluit leningsvoorwaarden decentrale overheden (Blido)
- Extern – Regeling schatkistbankieren decentrale overheden
- Extern – Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo)
- Intern – Treasurystatuut 2019

Risicoanalyse

Een nieuwe geldlening wordt pas afgesloten als de financieringsbehoefte daarom vraagt. Er wordt vaak voor meerdere miljoenen tegelijkertijd een lening afgesloten. De onrechtmatigheid van één lening kan dus voor gemeente Altena al een afkeurend oordeel voor de rechtmatigheid betekenen. Per jaareinde bij het opstellen van de jaarrekening worden externe saldobevestigingen van de bank aangesloten op de nog openstaande lening positie van de gemeente. Daarmee wordt gelijktijdig vastgesteld dat de aflossingen juist, volledig en rechtmatig zijn verantwoord. Het risico op materiele fouten in de aflossingen achten wij daarom nihil en verrichten daarom specifiek op de aflossingen geen interne controlewerkzaamheden. Wij onderkennen de volgende belangrijkste risico's voor de langlopende leningen en kasgeldleningen:

1. De leningen zijn niet rechtmatig afgesloten als gevolg van niet voldoen aan het normenkader.

2. De leningen zijn niet getrouw verantwoord doordat langlopende leningen als kortlopend zijn verantwoord en/of andersom.

Dit proces is wordt gecontroleerd gezien de hoogte van de bedragen en specifieke interne en externe wet- en regelgeving.

Interne controle

Zoals wij bij de risicoanalyse reeds opmerkte kan één onrechtmatige lening mogelijk al leiden tot een afkeurend oordeel voor de financiële rechtmatigheid. Wij controleren dus **integraal alle aangegane geldleningen**. Wij verrichten de volgende interne controles:

- **Proces opzet:** verkrijg met behulp van interviews inzicht in de opzet van het proces van liquiditeitsbegroting, bepaling financieringsbehoefte, autorisatie aanvraag nieuwe financiering / verlenging, uitvraag marktpartijen (offertes), overweging keuze middels 4-ogen, autorisatie aangaan contract en juiste en volledige verwerking in financiële administratie.
- **Proces bestaan:** documenteer 2 lijncontroles (1 langlopende lening en 1 kasgeldlening) zijnde een voorbeeld van de hele flow (van liquiditeitsbegroting tot en met de administratieve verwerking van de lening. Betrek in de lijncontrole ook een kritische beoordeling van de liquiditeitsprognose: frequentie actualisatie? Gebruikte brongegevens? Betrouwbaarheid?
- **Gegevensgerichte detailcontroles:**
 - Controleer middels een gegevensgerichte controle de juistheid en rechtmatigheid van alle aangegane langlopende en kasgeldleningen en eventuele verlengingen.
 - Stel vast per jaareinde dat de staat van langlopende geldleningen aansluit op het grootboek en de jaarrekening.
 - Stel per jaareinde vast dat de verantwoorde rentelasten in de staat van geldleningen aansluit op de jaarrekening. Controleer van de nieuwe leningen de rentelast.
 - Stel vast dat de leningenposities volgens de standaardbankverklaringen per jaareinde aansluiten op de grootboekstanden en de bedragen in de jaarrekening.

13. Balans – Eigen vermogen

Aard van de post

De jaarrekeningpost bestaat uit de volgende categorieën:

- Algemene reserve: algemeen vrij te besteden door de raad;
- Bestemmingsreserve: betreft een vermogenscomponent waaraan reeds een bestemming is toegekend door de raad;
- Gerealiseerd resultaat: het 'netto resultaat' over het huidige boekjaar, dus het saldo volgens het overzicht van baten en lasten na reservemutaties.

Het eigen vermogen ontstaat door de winsten en verliezen uit het verleden. De gemeente kan specifieke bestedingsdoelen voor het eigen vermogen vormen resulterend in bestemmingsreserves. Dit zorgt voor toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves in zowel de begroting als de realisatie. De mutaties in het eigen vermogen moeten altijd via de baten en lasten lopen, een rechtstreekse vermogensmutatie is niet mogelijk.

In de toelichting op de jaarrekening wordt het verloop en het saldo van elke reserve weergegeven. De transacties kunnen complex zijn, aangezien geautoriseerde bedragen niet altijd hoeven aan te sluiten met de daadwerkelijke onttrekkingen.

De mutatie in de reserves heeft een directe relatie met het rechtmatigheidsaspect begrotingscriterium. In de jaarrekening moeten de toevoegingen en onttrekkingen aan elk van de reserves worden verwerkt overeenkomstig het bedrag dat via de begroting of separate

begrotingswijzigingen door de raad is goedgekeurd voor de betreffende bestemmingsreserve. Verder kunnen er raadsbesluiten zijn die inhouden dat specifiek benoemde saldi, bijvoorbeeld een overschot of tekort op de uitvoering van de Wmo, ook nog in het lopende begrotingsjaar ten gunste of ten laste van een specifieke bestemmingsreserve mogen worden gebracht. Mutaties in de reserves die niet door een voor 31 december van het verslagjaar genomen raadsbesluit zijn gedekt, zijn dus in strijd met de Gemeentewet en het BBV. Dit zijn daarom onrechtmatigheden met betrekking tot externe regelgeving en wegen derhalve mee bij de oordeelsvorming inzake zowel getrouwheid als rechtmatigheid in de controleverklaring.

Normenkader

Kadernota rechtmatigheid 2022: alle mutaties zijn voorzien van raadsbesluiten die zijn genomen vóór het einde van het boekjaar (31 december).

Risicoanalyse

Het belangrijkste risico zit vooral in de rechtmatigheid van de mutaties, waarbij één of meerdere mutatie(s) direct groter dan de materialiteit kunnen zijn. Het risico bestaat tevens dat rechtstreekse vermogensmutaties hebben plaatsgevonden. Vermogensmutaties moeten conform BBV allemaal via plaatsvinden via het overzicht van baten en lasten en voor alle mutaties moet een onderliggend raadsbesluit aanwezig zijn.

Wij gaan controles verrichten op de mutaties in de algemene reserve en de bestemmingsreserves. De eigen vermogenscomponent gerealiseerd resultaat is het netto resultaat van het huidige boekjaar. Dit moet één op één aansluiten op het overzicht van baten en lasten en is niet complex. Deze enkel door middel van interne consistentie betrekken in de interne controle.

Interne controle

Verricht de volgende werkzaamheden:

1. Verkrijg de staat van reserves met onderliggende boekingsdetails en sluit dit aan op het grootboek en de jaarrekening;
2. Stel de volgende verbandscontroles op:
 - a. Totale mutatie in het eigen vermogen moet aansluiten op het saldo van baten en lasten volgens het overzicht baten en lasten (dus saldo vóór mutatie in de reserve).
 - b. De kolommen toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves volgens de toelichting op de balans moeten aansluiten met de genoemde bedragen in het overzicht van baten en lasten.
 - c. Het gerealiseerd resultaat vorig jaar sluit aan op de kolom winstbestemming voorgaand jaar volgens het verloopoverzicht eigen vermogen in de toelichting op de balans.
 - d. De eigen vermogenscomponent gerealiseerd resultaat huidig jaar sluit aan met het gerealiseerd resultaat (dus resultaat ná verwerking mutatie reserves) volgens het overzicht van baten en lasten.
3. Stel met een gegevensgerichte detailcontrole vast dat de toevoegingen rechtmatig zijn (raadsbesluit en eventuele toelichtende documentatie).
4. Stel met een gegevensgerichte detailcontrole vast dat onttrekkingen rechtmatig zijn (raadsbesluit, eventuele toelichtende documentatie en onttrekking moet passen binnen het doel van de reserve).
5. Aan alle nieuwe en opgeheven reserves ligt een raadsbesluit ten grondslag.